AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 6, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 4 տոլար
Տնօրէն-Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ԲԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ„ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 4 1931 | ՁԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3.50 Ս. Դ.

Է. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները ետ չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 44 (489)

ՕՆՆԻԿԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿՍԱՒ

Ոճրագործ Մուրատ Ճապրի կը Շարունակէ Իր Խոստովանութիւնները

«ԵԹԷ ՕՂԻ ՉԽՄԵՍ ՔԵԶԻ ԵՐԿՈՒ ԿԻՆ Կ'ԱՌՆԵՄ»

ՄՈՒՐԱՏ ՃԱՊՐԻ ՍՊԱՍՈՒՀԻ ՄԸՆ ԱԼ ՍՊԱՆՆԱԾ Է

«Ահա այս է Մուրատ Ճապրիի բարոյականը»

«ԱՅՈ ՃԻՇԴ Է ԱՆ ՀԱՅ Է, ԲԱՅՑ ՄԱՐԴ Է»

Ոճրագործ Մուրատ Ճապրի շարունակեց իր խոստովանութիւնները, առանց սպասելու Նախագահի հարցումներուն.

— Օննիկ վերադարձաւ քովս միևնոյն օր, առանձին, և գինով վիճակի մէջ։ Արդէն իրիկուն էր։ Ես, ըստ սովորութեանս խրատեցի զինք և թելադրեցի որ օղի չի խմէ։ Այս խօսքիս վրայ Օննիկ ըսաւ ինծի.

«Եթէ օղի խմելէ հրաժարիմ, զիս կ'ամուսնացնե՞ս».

Պատասխանեցի.

«Մէկին տեղ երկու հատ կ'առնեմ»։

Այս բացատրութիւնները լմնցնելէ վերջ, Նախագահի հարցման պատասխանելով, Մուրատ Ճապրի սկսաւ պատմել ոճիրի մանրամասնութիւնները.

— Դէպքի օրը, ժամը 12ին, ես տունս էի։ Խոհանոց գացի և խոհարարին հարցուցի թէ ի՞նչ կերակուր պատրաստած է։ Հրահանգեցի կարգ մը կերակուրներ պատրաստել։ Երբ սեղանի վրայ նստած էի ընտանիքիս հետ, դուռը զարնուեցաւ։ Սպասուհիս Նազիֆէ, գործակատարս Մէքքին ներս առաջնորդեց։ Մէքքի քովս եկաւ և ըսաւ. «Օննիկ ինքզինքը պալքոնէն վար նետեց»։

Հարցուցի իրեն թէ ինչպէս եղաւ։ Պատասխանեց.

«Ես կ'ածիլուէի վարի սենեակի մէջ, յանկարծ լսեցի մարմինի մը անկման աղմուկը։ Դուրս ելայ և Օննիկը գտայ գետինը. արիւն կը հոսէր ականջէն»։

Հրահանգեցի անմիջապէս լուր տալ ոստիկանութեան։ Վերջը ես վեր ելայ, աղմուկ մը լսեցի. հարցուցի թէ ի՞նչ պատահած է, ինծի ըսին. «Օննիկի մարմինը փողոցէն առնուած է և դրուած տանս մէջ»։

Յանդիմանեցի ներկայ գտնուողները այդ արարքին համար։

ԵՐԿՐԻ ՕՐԷՆՔԸ...

Քիչ վերջ տունս եկաւ դրացիս Պ. Սալանտր և ըսաւ.

— Չե՞ս վախնար դուն Աստուծմէ. մեղք չէ՞ վարիչը այդպէս վար նետել և ներս չընդունիլ։

Ես ըսի.

— Մեր երկրին օրէնքը չթոյլատրեր որ ներս առնուի մարմինը։

Դրացիս պատասխանեց և ըսաւ թէ Ֆրանսայի օրէնքը այդպէս չէ։ Վերջը հասան կառավարական պաշտօնեաները և զիս հարցափորձեցին։ Նաիմ Ճամուղ ինծի հակառակ էր և կ'աշխատէր ի վնաս ինծի կարգ մը վկաներ բերել, որովհետև ես անոր հօրը հետ կռուած էի։

Նախագահ.— Դուն Ճապրի ընտանիքին ամենամեծն ես և ազդեցութեան տէր մէկն ես. հանրային վարկդ մեծ է. բայց նշանաւոր ես կծծիութեամբդ, մանաւանդ շատ կը սիրես դրամը։ Ջղային ես և շուտով կը գրգռուիս։

Մուրատ Ճապրի.— Ես խնայող մարդ եմ, բայց ոչ կծծի։

Նախ.— Դուն դիւրագրգիռ չե՞ս։

— Ոչ, ընդհակառակը, իմ սիրտս շատ բարի է և համբերատար եմ։

— Դուն բռնապետ չե՞ս։

— Ո՛չ, հայր, ես ամենապզտիկ տղու մը իսկ կ'ամչնամ բարկանալ ու պոռալ։ Եթէ ուզեմ տղու մը բարկանալ կամ բան մը ըսել ուզեմ, ուրիշի մը կը պոռամ։

— Պատասխանէ հարցումիս, դուն բռնապետ և գոռոզ չե՞ս։

— Հայր, մարդը որքան տարիքով մեծնայ, սիրտը այնքան կը պզտիկնայ. (Ներկաները խնդացին այս խօսքին)։

— Բայց ես գիտեմ որ դուն հպարտ, արհամարհող և մարդատեաց մէկն ես։

— Ոչ, էֆէնտիմ ոչ, ես լուրջ (կը խնդան բոլորը) մարդ մըն եմ. ոչ ոքին կ'այցելեմ և ոչ ալ ուրիշներ կուգան քովս. ոչ հանդէսներու և ոչ ալ երեկոյթներու կը գտնուիմ։ Կը խնդրեմ որ թոյլ տաք ինծի ինքզինքս ձեզի ներկայացնելու համար։

— Շնորհակալութիւն. դուն պէտք է գիտնաս որ դուն ամբաստանուած ես նաև սպասուհի մը սպաննած ըլլալու յանցանքով։

— Սպասուհի՞... քովս սպաննուած չէ ան. հրեայ ընտանիքի մը տան սպաննուած է. ան յղի մնացած էր և այդ պատճառաւ սպաննուեցաւ։

— Տիկնոջդ և քու միջև ոեւէ վէճ կամ տարակարծութիւն չունեցա՞ք. ամուսնալուծում չուզեցի՞ք։

— Այո, անանկ բան մը եղաւ։

— Ես կը հարցնեմ քեզ այս խնդիրը, որովհետև, Օննիկ, կարգ մը մարդոց ներկայութեան ըսած էր որ, ինք գիտէր քու ընտանեկան գաղտնիքդ։

— Զրպարտութիւն է այդ. Նաիմ Ճամուղ ստեղծեց այդ չարի բանքը. խաղ մըն է այդ իմ վրաս։

— Դուն կրնաս, երբ ժամանակը գայ, վկաները հերքել և վիճաբանիլ։

— Նայէ՛, ես 18 տարի պաշտօնեայ եղած եմ և լաւ կը ճանչնամ օրէնքներն ու կանոնները. ինծի պէս մէկը նման վայրագութիւն մը չի գործեր։

— Մուհամմէտ Մէքքիի մասին ի՞նչ գիտես։

— Շատ լաւ և ուղղամիտ մարդ մըն է։

— Իսկ խոհարա՞րը։

— Ան ալ շիտակ և ուղղամիտ մարդ մըն է։ Ես իմ բոլոր մարդերէս գոհ եմ։ (Այս միջոցին խոհարարը կը խնդար)։

— Պարտիզպան Մուհամմէտ Թըպնի՞ն ինչ տեսակ մարդ մըն է.

— Ան քովս երկու կամ երեք ամիս աշխատեցաւ։

— Քու տունդ կը պառկի՞։

— Այո։

— Ո՞ւր և ո՞ր սենեակը։

— Ուր պառկիլը չեմ գիտեր, կարծեմ մուտքի վրայ գտնուող սենեակը, ուր կը պառկէր նաև Օննիկ և խոհարարը։ Թըպնի այդ սենեակին դէմը գտնուող սենեակին մէջ կը պառկէր։

— Եւրոպայէն դարձէդ վերջ Օննիկ որքա՞ն մնաց քովդ։

— Չորս ամիս. այդ միջոցին ան շատ պատուաւոր, շատ հաւատարիմ մէկն էր, միայն թէ միշտ գինով էր և շատ կը խմէր։

— Ամսական որքա՞ն դրամ կուտայիր անոր։

— Երեք օսմ. ոսկի։

— Ինչո՞ւ երբեմն անոր ամսականէն մաս մը քովդ կը պահէիր։

— Քոյրը յանձնարարած էր ինծի որ դրամը ամբողջութեամբ չտամ որ գինովութեան միջոցին չծախսէ։

— Ինչո՞ւ ուրեմն քովդ կը պահէիր անոր վկայագիրը։

— Իբր հրաշխաւորութիւն կը պահէի այդ վկայագիրը, որովհետև կը վախնայի որ ինքնաշարժս ծախէ կամ առնէ տանի։ Անգամ մը արդէն չորս ժամ իր հետ տարաւ ինքնաշարժս և դժուարաւ բերել տուի։

— Եթէ այսպէս էր, դուն պէտք է վերադարձնէիր անոր թուղթերը և քովէդ հանելով ուրիշ մը առնէիր։

— Կ'աղաչէր ինծի երբ կ'ուզէի զինք վռնտել քովէս։

— Կը զարմանամ. ան քեզ ձգելու համար թուղթերը կը պահանջէ և դուն չես տար. հետևաբար դուն կ'ուզես որ ան միայն քովդ։

— Ան չէր ուզեր զիս ձգել, միայն թէ թուղթերը կ'ուզէր։

— Բայց քանի մը վայրկեան առաջ դուն ըսիր որ Նաիմ Ճամուղ քովդ եկաւ և քեզմէ պահանջեց Օննիկի թուղթերը. դուն երկու օր միջոց ուզած էիր. ինչպէ՞ս կ'ըլլայ այս։

— Ես քանի մը ժամ միայն միջոց ուզեցի։

— Քիչ առաջ սակայն բոլորովին տարբեր ըսած էիր. ինչ որ է, հիմա ձգենք այդ։ Օննիկ, 21 Յուլիսին, իր չորս ընկերներուն ըսած էր որ ես Հաճը Մուրատ Ճապրիի ընտանեկան կարևոր գաղտնիքները գիտեմ, կը վախնամ որ օր մը զիս կը մեռցնեն այդ գաղտնիքի համար։ Օննիկ ըսած է նաև անոնց թէ ես այլևս չեմ ուզեր Մուրատ Ճապրիի գարաժը պահել։ Ըսէ նայիմ, ի՞նչ է այդ ընտանեկան գաղտնիքը։

— Անանկ բան մը երբեք չկայ։

22 Յուլիսին, Նաիմ Ճամուղ և Օննիկ երբ քովդ եկան, դուն սպառնացիր անոնց Օննիկը բանտարկել տալ։

— Այդ բոլորովին սուտ է։

— Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ այդ. քու դրացիդ Մատամ Սալանտր և իր սպասուհին լսեցին այդ սպառնալիքը։

— Բայց Նաիմ Ճամուղ չըսաւ թէ ես անանկ բան մը ըսեր եմ։

— Երբ Ճամուղ հարցաքննութեան կանչուի, այն ատեն կը տեսնուինք։

— Խաղ է այդ։

— Ըսած էիր որ Նաիմ Ճամուղ քու մասիդ դէշ խօսած է։

— Այո, ս.... ըսելով վռնտած էի զինք։

— Ս.... բառը գործածելդ կը ցուցնէ որ դուն գէշ և բռնապետ մարդ մըն ես։ Քիչ առաջ կ'ըսէիր որ դուն բարեսիրտ, հեզահամբոյր մէկն ես և տղու մ'իսկ չես կրնար բարկանալ։ Հիմա, ըսէ՛, եղբայրդ Ֆախրի Օննիկին վկայագիրը վերադարձնելու համար չխօսեցա՞ւ քեզի։

— Չեմ յիշեր։

— Օննիկ դէպքէն օր մը առաջ երբ քովդ եկաւ, ի՞նչ խօսեցաք անոր հետ։

— Գինով էր ան և ինծի ըսաւ թէ կ'ամուսնացնե՞ս եթէ օղի խմելէ հրաժարիմ։ Իրեն պատասխանեցի թէ երկու կին կ'առնեմ նոյն իսկ։

— Այդ գիշեր դուն պագարիին էիր և Օննիկ շնորհակալ էր քեզմէ, որովհետև երկու կին պիտի առնէիր, լաւ, սակայն, ինչպէ՞ս կրնայ ըլլալ որ հետևեալ օր կուգայ վկայագիրը կ'ուզէ քու քովդ ձգել կ'ուզէ և նոյն իսկ ան կը յայտարարէ որ կը վախնայ քեզմէ։ Օննիկ այդ օր ժամը 12էն քիչ առաջ փաստուած է որ գինով չէր։

— Անձնասպան ըլլալու համար գինովութիւնը անհրաժեշտ պայման չէ։ Շատեր անձնասպան կ'ըլլան, առանց գինով ըլլալու։

— Բժշկական տեղեկագիրը կը հաստատէ որ Օննիկ մահէն առաջ քանի մը հարուածներ ստացած է և մահը եղած է ոչ թէ անկման պատճառաւ, այլ հարուածի հետևանքով։

— Եա՛ մէվլանա, ամէն խնդրին մէջ խելք և տրամաբանութիւն պէտք է իշխէ. Օննիկ երիտասարդ է և զօրաւոր մկաններ ունի. կրնա՞յ ըլլալ որ ան չկրնար ինքզինքը պաշտպանել զարնուած միջոցին։ Դէպքէն վերջ իմ մարմինս քննող բժիշկը հաստատեց որ հոն ոեւէ հարուած հետք չկայ։

— Վկաներ կան, որոնք կը հաստատեն թէ դուն վար ձգեր ես Օննիկը։

— Սուտ վկաներ են անոնք. դատարանը սուտ վկաներ լսելու չէ։

— Դուն ի՞նչ ըրիր երբ Մէքքին քեզի լուր տուաւ որ Օննիկ մեռած է։

— Հրահանգեցի լուր տալ ոստիկանութեան։

— Եւ վերադառնալով սեղան կերակուրդ շարունակեցիր, չէ՞։

— Ո՛չ, այլևս ախորժակս անցած էր։

— (Ծաղրելով) Ի հարկէ շատ զգացուած ըլլալուդ համար, չէ՞...

— Անշուշտ, ես վայրենի կենդանի՞ մըն եմ որ այդ լուրը առնելէս վերջ շարունակեմ կերակուրս։

— Բայց տունդ գտնուող ամերիկացի ուսուցչուհին կ'ըսէ որ Ճապրիի բարբարոսութեան զարմացայ։ Ան կ'ըսէ որ դուն ոճիրը լսելէդ վերջ երբեք չ'ազդուեցար և տեղէդ չի շարժեցար, ընդհակառակը շարունակեցիր կերակուրդ, կարծես թէ՛ բան մը պատահած չըլլար... Ահա՛ այս է Ճապրիի բարոյականը ... Մինչև Սաիդ երբ քեզ լուր տուաւ թէ շօֆէրդ մեռած է, պատասխանեցիր «Թող վերցնեն հեռացնեն»։ Ահա այս է Ճապրիի բարոյականը... Եւ կարգ մը մարդիկ երբ դիակը արեան տակէն բերին սանդուխներու քովը դրին, ըսիր անոնց «այս չունընտեցէք»։ Ահա՛ այս է Ճապրիի բարոյականը....։

— Հաւատալի բաներ չեն ասոնք. եթէ ես Ձեր ըսածին պէս ոճրագործ մը ըլլայի, նման բաներ չէի ըներ։

— Ես չըսի թէ դուն ոճրագործ ես, այլ ամբաստանիչ ատեանը ըսած է այդ։ Եւ թէ ալ քովդ աշխատող երկու դերձակուհիներ որոնք քու զաւակներուդ հագուստ կարած էին, դուն չհաւնեցար, անոնց բարկացար և հագուստները կտոր կտոր ըրիր... Ահա՛ այս է Ճապրիի բարոյականը... ասոնք ցոյց կուտան որ դուն ջղային, բարկացոտ և կրքոտ մարդ մըն ես։

— Հագուստները դպրոցական աշակերտի մը անվայել ձևով կարուած էին։

— Է՛, անշուշտ, ատոր համար բարկացար և պատռեցիր, որովհետև թեւերը բաց էին... Ահա՛ այս է Ճապրիի բարոյականը... և դուն կ'ըսես որ բարեսիրտ մարդ մըն ես ... Երկնային դիպուածով մը դուն բանտէն ելար, մինչդեռ քեզ հետ բանտարկուող երկու մարդերուդ ազատ արձակման չ'աշխատեցար... Ահա՛ այս ալ Ճապրիի նկարագիրն է...

Դատարանը ասկէ վերջ 10 վայրկեան դադար տուաւ, որմէ վերջ սկսաւ դատավարութիւնը Մուհամմէտ Մէքքիի։

ՄՈՒՀԱՄՄԷՏ ՄԷՔՔԻԻ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Տասը վայրկեան դադարէ մը վերջ, դատարանը վերսկսաւ իր աշխատանքին։

Հարցաքննութեան կարգը եկած էր Մուհամմէտ Մէքքիին։

Նախագահը հարցուց անոր.

— Դուն ալ, Մէքքի, ամբաստանուած ես վարիչ Օննիկի սպաննութեամբ. ի՞նչ կ'ըսես.

— Ես անմեղ եմ եւ իմ անմեղութիւնս ամէնուն յայտնի է.

— Ի՞նչ գիտես այդ ոճիրի մասին.

— Դէպքի օրը, առաւօտուն, ես Քասր էլ Հարամի դատարանը գացած էի։ Հոն իմ պետիս՝ Հաճը Մուրատ էֆէնտիի մէկ դատը պիտի կարգուէր։ Փոխանորդ փաստաբան Ապտիւլ Քէրիմ Շէվքարին չտեսայ հոն եւ գացի արդարութեան պալատը. գտայ զայն եւ հարցուցի դատի մասին. յայտնեց որ յետաձգուած է դատը։ Վերադարձայ տուն։ Հաճը Մուրատ դեղագիր մը տուաւ ինծի, դեղ բերելու համար։ Գացի եւ բերի դեղը։ Վերջը ինծի ուրիշ գործ մը հրամայեց, բայց յայտնեցի որ կէս օր է, վերջը կ'երթամ։ Համաձայնեցաւ։ Սենեակս մտայ, մօրուքս սկսայ ածիլել։ Այդ միջոցին զգացի թէ՝ մարմին մը կ'իյնայ։ Դուրս ելայ եւ տեսայ որ Օննիկ գետինը ինկած է եւ ականջներէն արիւն կը հոսի։

— Ի՞նչ դիրքի մէջ ինկած էր ան.

— Կռնակին վրայ էր. Ես կարծեցի որ ինքնաշարժ մը կոխկռտած է, որովհետեւ այդ միջոցին ինքնաշարժ մը տեսայ հոն։ Հարցուցի դրացի խանութպանին թէ՝ ի՞նչ է պատահած. ան ըսաւ. «Օննիկ ինքզինքը վար նետեց պատշգամէն»։ Ես լուր տալու համար վեր կ'ելլէի, երբ տեսայ թէ՝ Միքէլ Սալեհ անուն մարդ մըն ալ կ'ելլէր ինծմէ առաջ։ Դուռը զարկի՝ սպասուհի Նազիֆէն բացաւ դուռը. ըսի անոր որ լուր տայ էֆէնտիին. երբ ան եկաւ, լուր տուի եղելութիւնը. հրամայեց որ իսկոյն լուր տամ ոստիկանութեան։ Ես դեռ չմեկնած Միքէլ Սալեհի հետեւեալ խօսքերը լսեցի. «Ձեր վարիչը մեռնելու վրայ է»։

«Երբ ոստիկանին հետ վերադարձայ, արիւն տեսայ դրանը ներս. հարցուցի թէ՝ ուրկէ՞ եկած է այդ արիւնը, հոն գտնուողները ըսին ինծի որ Օննիկի մարմինը ներս մտցուցին եւ վերջը դուրս հանեցին։ Վերջը գացի կառավարական բժիշկին եւ վերադարձիս հարցաքննուեցայ։

— Դուն Ճապրիի տունը կը պառկէի՞ր.

— Այո.

— Քու եւ Օննիկի միջեւ ոեւէ տարակարծութիւն կա՞ր.

— Ես եւ Օննիկ երկու բարեկամներ էինք.

— Դուն եւ պարտիզպան Թըպնի Օննիկի հետ կռիւ ըրիք, ի՞նչ էր պատճառը.

— Ես կռիւ չըրի, ուրիշներուն հետ ըրաւ.

— Դուն ներկայ գտնուեցա՞ր այդ կռիւին.

— Ո՛չ.

— Բայց չորս վկաներ կը վկայեն թէ դուն Օննիկի հետ կռիւ ըրած ես.

— Ես երբեք կռիւ ըրած չեմ անոր հետ.

— Օննիկ դէպքէն օր մը առաջ իր թուղթերը առնելու համար Հաճը Մուրատ Ճապրիին քով եկա՞ւ.

— Ո՛չ, չեկաւ.

— Դուն, առաջ, հարցաքննութեանդ միջոցին եկաւ ըսիր.

— Այո՛, եկաւ, սակայն ոչ թէ օր մը՝ այլ երկու օր առաջ.

— Շատ լաւ. Ճամուղի, Օննիկի եւ Ճապրիի միջեւ ի՞նչ պատահեցաւ.

— Ճամուղ եւ Օննիկ եկան էֆէնտիին (Մուրատ Ճապրիի) քով. Ճամուղ տեսակցեցաւ անոր հետ, իսկ Օննիկ մնաց դուրս. Ճամուղ պահանջեց վարիչութեան վկայագիրը, սակայն Հաճը Մուրատ «քովս չէ» ըսաւ եւ վռնտեց։

— Հաճը Մուրատ, Ճամուղի ներկայութեան սպառնա՞ց Օննիկին զինք բանտարկել տալու համար.

— Ոչ.

— Շատ լաւ, Հաճի Մուրատի եղբայրը Ֆախրի միջամտե՞ց Օննիկի վկայագիրը վերադարձնելու համար։

— Ես գործի կ'երթայի, Օննիկը տեսայ Ֆախրիին քով որ կը պաղատէր անոր Հաճը Մուրատին քով երթալով իր վկայագիրը առնելու համար։ Երբ իրիկունը տուն եկայ, տեսայ որ Ֆախրի հոն է եւ Օննիկն ալ կ'սպասէ վարը։ Ֆախրի ելած միջոցին կը մեղադրէր Օննիկը իր գինեմոլութեան համար եւ կը յայտնէր որ մինչեւ ժամը 3 կը բերէ վկայագիրը։

— Լաւ, տուեցա՞ւ իրեն վկայագիրը մինչեւ խոստացուած ժամը.

— Այդ չեմ գիտեր.

Պարտիզպանն ալ

Շատ ուշագրաւ էր պարտիզպանի մասին նախագահի ցոյց տուած հետաքրքրութիւնը։ Մուհամմէտ Մէքքիին կը հարցնէր ան.

— Դատարան գացած ատենդ Թըպնին տեսա՞ր հոն։

— Այո։

— Դէպքէն առաջ, Հաճը Մուրատ Ճապրիի տան մէջ տեսա՞ր զայն։

— Ոչ, բայց ոստիկաններու գալէն վերջ տեսայ։

— Զարմանալի, ինչպէ՞ս ստեղծուեցաւ հոն այս մարդը այդ միջոցին. հողէ՞ն բուսաւ։ Դուն կ'ըսէիր որ Թըպնիի հետ դատարան կը գտնուէիր. տուն վերադարձիդ տեսա՞ր հոն։

— Ոչ։

— Լաւ, պարտէզի մէջ, փողոցը, խոհանոցին մէջ չտեսա՞ր զայն։

— Ո՛չ, ո՛չ։

— Դուն քու առաջին հարցաքննութեանդ ըսած էիր թէ՝ մարմինի մը ինկումը տեսած միջոցիդ դուրս ելար և մէկը չըտեսար. հիմա կ'ըսես որ խանութպանը տեսած ես և Օննիկի մասին հարցուցած, ան ալ ըսած է որ Օննիկ անձնասպան եղաւ. ասկէ կը հասկցուի որ անձնասպանութեան պատմութիւնը վերջէն գրգռուած է քեզ։ Թողունք հիմա այս. խանութպանը եւ անոր ծառայողները կ'ըսեն որ դուն բան մը հարցուցած չես իրենց. և երկրորդ դուն փոխանակ այդ դժբախտին օգնելու վեր ելած ես էֆէնտիիդ լուր տալու համար. ԱՅՈ՛, ՃԻՇԴ Է ԱՆ ՀԱՅ Է, ԲԱՅՑ ՄԱՐԴ Է։

— Ըստ իս հայու, Թիւրքի, քրիստոնեայի եւ իսլամի տարբերութիւն չկայ։

— (Ծաղրելով) ահա կը տեսնենք որ դուն զայն ձգեցիր առանց գաւաթ մը ջուր տալու. մինչդեռ զայն երբեք չճանչցող օտարներ եկան և օգնեցին։ Լաւ, դուն ինչպէ՞ս կը բացատրես անոր մահը։

— Ես աչքերովս բան մը չտեսայ, միայն խանութպանէն տեղեկացայ որ ան ինքզինքը վար նետած է պալքոնէն։

— Առաջին հարցաքննութեանդ ըսած էիր որ Օննիկի անձնասպանութեան ոչ մէկ պատճառ կայ. վերջ ըսիր որ կարելի է սիրային պատճառներ կան. իսկ անգամ մըն ալ աւելի որոշ կերպով ըսիր որ Օննիկին քովը պատկեր մը կը գտնուէր, որ կը ցուցնէր թէ՝ Օննիկ կուլար։ Նմանապէս առաջին հարցաքննութեանդ ըսած էիր որ սանդուխներու վրայ արիւն կը գտնուէր. վերջը ըսիր որ արիւն չկար։

— Ի հարկէ, արիւն չէր, ուրկէ՛ պիտի գար հոն արիւնը։

— Այդ հարցումը ես պիտի հարցնեմ քեզի և պատասխան պիտի ուզեմ։

— Չեմ գիտեր։

— Օննիկ կենդանի մտաւ Ճապրիի տունը և անկենդան դուրս ելաւ. ո՞վ սպաննեց զայն։

— Չեմ գիտեր. ես բան չտեսայ։

— Բայց կարգ մը մարդիկ կը վկայեն որ դուն զայն պալքոնէն վար նետած ես։

— Սուտ է։

— Խոհարար Շիւքրիւ Մուսթաֆա կ'ըսէ որ Մուրատ Ճապրի, դուն և Թըպնի գործեցիք ոճիրը։

— Ես անմեղ եմ։

Ասկէ վերջ, խոհարար Շիւքրիւի պաշտպան փաստաբան Պ. Ժան Մազլումի պահանջքին վրայ, դատարանը որոշեց ժամը 5ին երթալ դէպքին վայրը և քննութիւններ կատարել։

"ԱԶԴԱԿ„Ի ՍԵՓԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԱԶԴԱԿի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ իր սեփական մամուլին տակ։ Գնած ենք «Ահտ Իւլ Ճէտիտ»ի տպարանը, իր բոլոր կազմածներով, մեքենաներով և 1,500 օխայէ աւելի արաբերէն զանազան տեսակ տառերով։

ԱԶԴԱԿի խմբագրութիւնը, մեր յառաջիկայ թիւէն սկսեալ կը փոխադրուի իր նոր տպարանը, Քաբուչի փողոց, Բարձըր Գոմիսէրութեան մօտ, ճիշդ հանրակառքի գծին վրայ, Եազըճըի արձանին կից, Ֆօթօ Զարշաֆճեանի վարի յարկը։

Այս ձևով ԱԶԴԱԿ հնարաւորութիւն պիտի ունենայ հրատարակուելու իբրև օրաթերթ, իր յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԱՐԴԻԱՑՄԱՆ ՊԱՏՐԱՆՔԸ

Գրեց՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Թիւրքիայի թշուառութիւնն այն է, որ նրա տագնապները տնտեսական ու քաղաքականից աւելի ֆիզիքական են։ Նրանք կապուած չեն արտաքին այս կամ այն պատճառի ու երեւոյթի հետ, այլ իր ցեղային ներքին կառուցուածքի, իր հոգեկան կազմի, իր խառնուածքի հետեւանք են։

Շրջապատող ուրիշ ազգերի, մանաւորապէս եւրոպական քաղաքակրթուած, ու մշակուած, յառաջադէմ ժողովուրդների և թիւրք ցեղի մէջ, ոչ թէ տարիների, այլ դարերի տարբերութիւն կայ, այն էլ կապուած է իր ներքին էութեանը։

Իր յաւիտենական ու անճարակ բարբարոսութեան մէջ, իր ասւիկ վայրագ բնազդներին գերի, նա բռնադատուած է արտասովոր ճիգեր անել հազար ու մի ձեւերով խաբել, շլացնել աշխարհը քաղաքակիրթ ու ազնիւ երեւալու համար, և ժամանակի ընթացքին խաբելու, կեղծելու սովորութիւնը դարձել է ցեղային խառնուածք, հիմնական բնոյթագիծ։ Եւ իր ներսը եռացող բարբարոսը ծածկելու համար՝ նա անվերջ պայքարի մէջ է ինքն իր դէմ։

Եւ ինչ որ ձեռք է զարկում — քաղաքակրթութիւն, ազատ, աշխարհիկ ռեժիմ, արդար օրէնքներ, լուսաւոր և լայնոգի իրաւակարգ — ամէն ինչ եղծանում է, խեղաթիւրում ու պղծում և միշտ ստացւում է զզուելի կարիկատուրա։

Այսպէս է քէմալիզմը իր արդիացման բուռն ճիգերով։

* *

Ես չեմ անգիտանում ո՛չ նոր այբուբէնը, ո՛չ թիւրք կնոջ ազատագրութիւնը, ո՛չ հանրապետական աշխարհիկ օրէնքները, ոչ եկեղեցու և պետութեան բաժանումը, ո՛չ ընդհանուր ու պարտադիր ուսումը։

Կ'աւելցնեմ սրանց վրայ և՛ միւս չակոյթային նախնական փորձերը, որոնք այսօր թոյլ, վաղը կարող են աւելի բեղմնաւոր լինել։ Չեմ մոռանում ձեռնարկուած ռեֆորմներից և ո՛չ մէկը, բայց և չեմ կարող մոռանալ և այն, որ թիւրք ցեղը միանգամայն զուրկ է մնում մարդկային իմաստով հասկացուած քաղաքացիական առաքինութիւններից, արդարադատութեան զգացումից և մարդկային տարրական խղճմտանքից նրբ ւասրի ու աւերի հրապոյրը կայ իր առջեւ։

Թիւրքը ո՛չ թէ անբարոյական է, այլ նա տակաւին բարոյականի և անբարոյականի, չարի և բարոյ հասկացողութիւնը չունի, կամ աւելի ճիշդ՝ նրա այդ ըմբռնումները իւրայատուկ են և բխում են ordու-ցեղի բնազդական, գիշատիչ զգացումներից։

Եթէ դարերի ընթացքին իր կատարած սպանութիւններն ու աւերները, իր ցանած թշուառութիւնները բաւական չլինէին մեզ համոզելու, Հայաստանի օրինակը միանգամայն բաւական է, որ հակառակը պնդել անհնարին լինի։

Առարկութիւնը գիտենք։

«Նոր, ազատամիտ իրաւակարգը, — ասում են շատերը — աշխարհիկ դաստիարակութիւնը նոր սերունդների հետզհետէ այդ հորդացեղից կը պատրաստեն եւրոպական մտքով քաղաքացիներ»։

Այսպէս խորհողները կ'երեւի թէ լրջօրէն նկատողութեան չեն առնում այսօր թիւրք դպրոցներում իշխող ազգային տարատեսակ ոգին։

Հեշտութեամբ մոռացւում է որ «արդիական Թիւրքիայի» վարիչ դաստիարակիչները մեծ մասամբ նոյն Ջարդարարներն են, որոնք Թալաաթին իբր ազգային սուրբ «շէհիդ» են հռչակում նոյն այդ դպրոցներում։

Շէրիաթը, այո, մէկդի է նետուած, բայց արիւնի, թալանքի, աւելութեան, կռուի, աւարառութեան պաշտամունքը մնացել է, որպէս գերագոյն պատգամ։ Այդ դաստիարակութեան փայլուն նըմոյշները աշխարհը տեսաւ ու սարսռաց յանձին «երիտասարդ թիւրքերի»։ Նրանցից ո՛չ մէկը կրօնական հաւատ ու պլան էր ընդունում. ամէնքն անխտիր դաստիարակուած և կրթուած էին Եւրոպայում։

Մենք տեսանք հայկական եղեռնի գլխաւոր գերակատարները։ «Արդիական Թիւրքիան» նոյն առաջնորդներն ունի, նոյն դաստիարակիչները, նոյն վարիչները։ Ի՞նչպէս ընդունել, որ տարբեր, և աւելի արդար ու մարդկային պիտի լինի սրանց տուած դաստիարակութեան արդիւնքը…

Քեմալիզմը առում է Եւրոպան, և առնելով հանդերձ արեւմուտքից վերցնում է բոլորին, ինչով կարող է պայքարել նրա դէմ։ Եւ վերցրածը արեւմտեան քաղաքակրթութեան ոգին ու փիլիսոփայութիւնը չէ, այլ նրա նիւթական արտայայտութիւնները, նրա տեխնիկը։

Եւ սա է ամենէն վտանգաւորը խաղաղութեան, իրաւունքի և արդարութեան գործին։

Ասացի, որ ըստ իս թիւրքը քաղաքակրթութեան համար դատապարտուած ու անիծուած ցեղ չէ. բայց թէ ինքն իր գլխուն մնայ, ինչպէս այս օր, նա թէկուզ «արդիացած», տակաւին անհնարին չարիքներ պիտի գործէ Մերձաւոր եւ Հեռաւոր Արեւելքում։

Հոգատարութիւնից ազատուած Թիւրքիան աղէտ է իր ժողովրդին եւ մարդկութեան։ Վասնզի երկար ու դժուարին է քաղաքակրթութեան ուղին, որ ողբացեալ Յ. Թումանեան բանաստեղծը ամփոփել է հետեւեալ սքանչելի քառեակի մէջ, 1918 թուին.

Բեռանն արնոտ մարդակերը նէ անբան
Հազար դարում հազիւ դառաւ մարդասպան,
Ջեռնէրն արնոտ գնում է նա դեռ կամկար-
Ու հեռու է մինչեւ մարդը իր ճամբան։

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք «ԱԶԴԱԿ»ը

ՀԱՅԵՐԸ

ԴԱՇՆԱԿՆԵՐԸ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ ՀԱՅԵՐ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐԷԻՆ ՍԻՒՐԻԱ

Այս բոլոր դաշնագիրներու մէջ, բայց, աշխարհի ամենամեծ տէրութիւններուն կողմէ ընդունուած և ստորագրուած Լօզանի դաշնագիրն ալ եթէ աւելցնէ, Ցուսաբերճիններուն որոնցմէ՝ և ի՞նչ տեսակ պատասխան մը սպասելը հասկնալ կը դժուարանայ։

Այս, Ռամկավարները Ազգերու Դաշնակցութեան դիմելէ զատ ուրիշ բան չեն ըրած. իսկ Հնչակները իրենց գոյութիւնն անգամ ըզգալի չեն ըրած։ Գործ տեսնող մի միայն Դաշնակները մնացած են։ Անոնց ի՞նչ գործ տեսած ըլլալը բացարել աւելորդ է մեզ համար, այդ, առաւելապէս հայերու կը վերաբերի։ Բայց ի՞նչ գործ տեսնել ուզելնին գիտնալ, ամէն պարագայի տակ օգտակար է։

ՄԵՐ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Վերը ըսի թէ, Դաշնակ կուսակցութիւնը հայ ժողովուրդը ֆութպոլի գնդակի մը նման ուրիշներու ոտքին տակ կը ձգէ։ Իրապէս Զաբերու հարուածներէն ազատող այս գնդակը, այժմ ֆրանսացիներու ոտքին տակ ինկած է։ Ֆրանսացիները թէ Սուրիացիներու միութեան արգելք ըլլալու և թէ ալ Թիւրք սահմանին վրայ տեւական պատուար մը կանգնելու համար ժամանցին օգտուիլ Դաշնակ քաղաքականութենէն։

Դաշնակները, Ցունաստանէն, Մաճարիստանէն, Ռուսիայէն եւ Թիւրքիայէն դժբաղդ հայ ընտանիքները սկսան փոխադրել Սուրիա։ Մեր հիւսիսային սահմանին վրայ, ամէն տարի քիչ մը աւելի հայկական շղթայ մը երկարել ըսկրատ։ Ասոր բացատրութեան չմըտած, Սուրիոյ մէջ տիրող վարչական սիսթէմէն քիչ մը խօսելու ստիպուած ենք։

Հայերու Սուրիոյ մէջ ինչո՞ւ բազմանալը փաստելու համար, ամենամեծ և որոշ վկան Ֆրանսացիներու Սուրիոյ մէջ գործադրութեան գրած իրար հակասող օրէնքներն են։ Ասոնցմէ գլխաւորները անմիջապէս ոչքէ անցնենք։

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Հրատարակուած 25 Մարտ 1930 ին։

1.— Սուրիան անկախ տէրութիւն մըն է. իր հողէն ոչ մէկ մաս կրնայ բաժնուիլ.

2.— Կառավարական ձեւը հանրապետական է և կեդրոնը Դամասկոս.

24.— Իշխանութիւնը ժողովուրդին է.

30.— Որոշող իշխանութիւնը երեսփոխանական ժողովն է.

31.— Հաստատելու իրաւունքը հանրապետութեան նախագահին իրաւունքն է.

104.— Հանրապետութեան նախագահը սովորական շրջանին հիմնական օրէնքի փոփոխութիւնը կրնայ պահանջել. փոփոխութեան համար երեսփոխաններու երկու երրորդը և նախարարներու հաւանութիւնը պայման է.

108.— Վարչական շրջաններու սահմանը և կարգադրութիւններէն այդ տեղեր տրուելիք արտօնութիւնները մասնաւոր-յաւելուածով մը կը հաստատուի։

Այս կանոնի ֆրանսացիներու հետապնդած արդիւնքին բոլորովին հակառակ էր։ Ֆրանսական Բարձր Գոմիսէր Պ. Բօնսօ, այս կանոնը առնելուն պէս իսկոյն Փարիզ մեկնեցաւ։

Այդ միջոցին կարգ մը ֆրանսացի երեսփոխաններու հովանաւորութեան դէմ ճառեր արտասանելը յուսադրած էր Սուրիացիները։ Եւ մինչ Սուրիացի ազգայնականները մեծ յոյսով կ'սպասէին Բարձր Գոմիսէրի վերադարձին, տարօրինակ առաջարկի մը առջեւ գտնուեցան։ Հետեւեալ զարմանալի առաջարկը ներկայացուց Պ. Բօնսօն

«Հիմնական օրէնքը ֆրանսական կառավարութեան կողմէ ընդունուած է։ Միայն թէ Սուրիոյ անկախութեան, սահմանին և միութեան ծրագիրներուն վերաբերեալ 6րդ յօդուածը պիտի վերցուի եւ հովանաւոր տէրութեան անունով օրէնքին վերջաւորութեան յօդուած մը պիտի աւելցուի։ 116րդ յօդուածը կազմելիք այս կէտը հետեւեալն է.

116 Յօդ.— Այս կանոնի ոչ մէկ յօդուածը կրնան Ֆրանսայի Ազգերու Դաշնակցութեան հանդէպ ստանձնած պարտականութիւնները հակասել։

Այս յօդուածը ինքնին հիմնական օրէնքի 115րդ յօդուածը բոլորովին կը չէզոքացնէ և հովանաւորութենէ մը աւելի, իշխանութեան մը գոյութիւնը կզգացնէ։

Ժողովը իսկոյն մերժեց այս առաջարկը։ Ասոր վրայ Բարձր Գոմիսէրը ժողովը կախակայեց։

Սահմանադիր ժողովը Ֆրանսայի փափաքներուն իրականացման պաշտօնը ստանձնած էր։ Պ. Բօնսօ արեւելքցիներու մասին գէշ գաղափար մը կազմած և Սուրիացիներուն այն գաղափարը տուած էր թէ ժողովը չէ լուծուած։

Պ. Բօնսօ թէ՛ ազգայնականներու բողոքներէն ու դիմումներէն ազատուելու և թէ ալ գրգռութիւնները մոռնել տալու համար նորէն Ֆրանսա գնաց։ Ժողովի վերստին գումարումը կամ նոր ընտրութեան ձեռնարկութիւնը չտամադրուեցաւ. Բ. Գոմիսէրի վերադարձին։ Ան Փարիզ գնաց և ամիսներ չեկաւ։ Իբր թէ ծահմաններու հերոս զօրաւոր Երնեւոթի ընկերակցութեամբ անգլիացիներու հետ սահմանային խնդիրներ կը լուծէր։

(3) (Շար.)

SUN LIFE ASSURANCE
COMPANY OF CANADA

ՍԸՆ ԼԱՅՖ ԷՇՕՒՐԷՆՍ ՔԸՄՓԷՆԻԱ ՔԱՆԱՏԱ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1865ԻՆ

Օրինակ մը 20 տարուան ապահովագրի տարեկան տահաբաժինով.— Տարիք 30. ապահովագրուած գումարը 10,000 տօլար. տարեկան վճարում 498.50 տօլար։ 1931ի ընթացիկ հիման վրայ վերոյիշեալ ապահովագիրը պիտի ստանայ 90.20 տօլար տահաբաժին մը երկրորդ տարուան վերջը եւ տարուէ տարի տաճնալով:

Հինգերորդ տարուան վերջաւորութեան, սովորականէն զատ կը տրուի նաեւ յաւելուածական տահաբաժին մը եւ մասնաւոր տահաբաժին մը կ'սկսի գործադրութեան դրուիլ չափահասեալ ապահովագիրներուն համար:

Տահաբաժինները կրնան ստացուիլ կանխիկ, տարեկան մասնավճարէն զեղչով կամ ապահովագրի գումարին վրայ աւելցնելով եւ կամ ալ ընկերութեան մօտ կը ձգուի տոկոսով: Երաշխաւորուած ամենանուազագոյն տոկոսն է հարիւրին 3.50. յաւելուածական տոկոսը կը յայտարարուի իւրաքանչիւր տարի: Տրուած հիմնական տոկոսն է հարիւրին 5.50:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐՈՒ.— Ժամանակը լրանալէն վերջ վերոյիշեալ ապահովագիրը պիտի ստանայ (ներկայ ընթացիկ տահաբաժնի սակով) հետեւեալը.

Ապահովագրուած գումարը	10,000	տօլար
Բարդուած տահաբաժինը	5,580	»
Մասնաւոր հասունութեան տահաբաժին	1,500	»
Վճարած 9970ի փոխարէն կ'ստանայ	17,080	տօլար

Ամբողջովին անկարողութեան եւ կամ կրկին արկածի հասուցման տահերը կ'ստացուին պզտիկ յաւելուածական վճարումով մը:

Վերոյիշեալ հաշիւը հիմնուած է 1931 տահաբաժնի տոկին վրայ: Տրուած թուանշանները չ'երաշխաւորուիր: Ապագայ տահաբաժինները կախում ունին ապագայ գործառնութիւններէն: Սակայն յաւելում կամ նուազում այս տահաբաժնի ցուցակէն պիտի փոխէ այն համեմատութեամբ վերոյիշեալ թուանշանները: Հաւասարապէս նպաստաւոր արդիւնքներ կը բերէ ապահովագիրներուն աւելի կարճ կամ երկայն ժամանակամիջոցը: 55, 60 կամ 65 տարեկանին վերջացած ապահովագիրները աւելի նպաստաւորուած են:

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՄՕՆՐԷԱԼ

ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ ԲՐԻՏ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Գրասենեակ՝ Պալլարտ Շէնք, Սուգ Թավիլ եւ Ճեմիլ, հեռաձայն՝ Բիւօ 35—23, փոստարկղ թիւ 334 Պէյրութ:

1930Ի ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑԸ

Նոր ապահովագրուածներ վճարած են	145,002,492	սթեռլին
Ի զօրու եղող ընդհ. ապահովագրութիւններ	588,431,831	»
Ընդհանուր հասոյթ	38,975,265	»
1930ի ստացուածքը	120,972,664	»
Պահեստի գումար	7,506,714	»

Բարձր սակը տահաբաժիններու ապահովագրեալներուն եւ մասնաւոր հասունութեան տահաբաժինը կը շարունակուի վճարուիլ 1931ին.

Սըն Լայֆի ապահովագիրները կը պարունակեն ամենամեծ ապահովագրական արժէք որ երբեք մատուցուած ըլլայ հանրութեան եւ իր այժմու տնտեսական ուժովը, ընկերութիւնը կուտայ ապահովագրեալներու անհաւասար երաշխաւորութիւն:

Առաջարկութիւններ տալով յարմարագոյն ապահովագրի մը մանրամասնութիւնները Ձեր տարիքին համապատասխանող ուղղախութեամբ կը ուի մեր Սուրիոյ ընդհ. գործակալ՝ Ճ. Ն. ՍԱԱՊԻ կողմէ:

ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԻՒՐՔ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Սեփական Թղթակցութիւն)

…… 20 Յուլիս 1931

Սասունի շրջաններուն մէջ հետզհետէ սաստկացող ըմբոստական շարժումները սկսած են մտահոգել Թիւրք կառավարութիւնը։ Հակառակ զինուորական ծանր գործողութեանց և յարձակումներու, թրքական ուժերը չկրցան զսպել այս անառիկ շրջաններու ապստամբութիւնները, որոնք մեծ կորուստներ պատճառեցին, քանի մը ամիս առաջ յարձակող զինուորներուն։

Ցուսահատ զինուորական միջոցներով ապստամբ քիւրտերը զսպելու հնարաւորութենէն, Թիւրք կառավարութիւնը դիմեց դաւադրական միջոցներու, ինչպէս միշտ փորձած է ներքին խլրտումներու օրերուն։ Նախ սկսաւ գրգռութիւններ յառաջացնել ցեղերու մէջ, մէկը միւսին դէմ ոտքի հանելու համար։

Թիւրք կառավարութիւնը, Սասունի ամենազզեցիկ ցեղերէն Ճէլալցիներու ցեղապետը ուզեց ձեռք անցնել և ծառայեցնել իր էնթրիքներուն։ Անոր խոստացաւ մեծ գումար կաշառ, եթէ կռուի ապստամբներու ցեղապետ Մալա Շիկոյի դէմ։ Ճէլալցիներու աշիրէթապետը սակայն չէ ենթարկուած այդ դաւադրութեան։ Անոր վրայ կառավարութիւնը սկսած է Ճէլալցին Ճէլալցիի դէմ հանել և իրար ջարդել տալ։

Ճէլալցիները տկարացնելու եւ իրար դէմ լարելու իր փորձին մէջ յաջողելէ վերջ, Թիւրքերը կ'աշխատին Մալա Շիկոյի տան ցեղապետները իրար դէմ հանել։ Առաջին անգամ կը կանչուի Գայլճող Հալէ, Եուսուֆ տեղւոյն ալուէս գայմագամին կողմէն և կը համոզուի որ Ճէլալցիները իրենց վրայ պիտի յարձակին։ Գայմագամը կը խոստանայ պէտք եղած զէնքերն ու զինամթերքը տրամադրել անոր կռուելու համար Ճէլալցիներու դէմ։

Խաբուած թիւրք գայմագամի փայլուն խօսքերէն Եուսուֆ կ'սկսի գործի և առաջին առթիւ սպաննել կուտայ Ճէլալցիներու ցեղապետին տղան Շիրազին և երբ կը վերադառնայ իր աշիրէթին մօտ, տեղւոյն և շրջականներուն քիւրտերը իրար դէմ կը հանէ։

Եուսուֆի եղբայրը կ'սպաննէ Խազոյի տղան։ Վերջապէս բոլոր ցեղերը և ցեղապետները իրար դէմ կ'սկսին դաւադրութեանց և կռիւ և շուտով իրարու ետեւէ կ'սպաննուին կարեւոր մարդիկ։ Մի միայն Դոլրձորէն 18 հոգի կ'սպաննուին և ոչ ոք այլեւս կրնայ տունէն դուրս ելնել և դաշտային աշխատանքներ կատարել։

Գայմագամը ուրախ և յաղթական իր դաւադրական աշխատանքի արդիւնքէն, կ'ուզէ կատարեալ դարձնել խաղը։ Կը կանչէ Մալա Շիկոյի տունէն Իրցանք գիւղացի Թէլոյի Մոթէն, կը կաշառէ և կը համոզէ որ սպաննել տայ Մալա Շիկոյի մեծ տղան, որ ազդեցիկ եւ հեղինակաւոր դէմք մըն էր ոչ միայն իր աշիրէթին, այլ ամբողջ քիւրք ժողովուրդին վրայ։ Մոթէն հրահանգուած կը վերադառնայ գիւղը՝ և իր մարդոց միջոցաւ քանի մը օրուայ ընթացքին սպաննել կուտայ Խալիլ Ճէմիլը, երբ այս վերջինը Գոմք գիւղէն կը վերադառնար։

Ասոր վրայ կ'սկսի ներքին եղբայրասպան կռիւը երկու աշիրէթներու միջեւ, որու միջոցին կ'սպաննուին բազմաթիւ ցեղապետներ եւ քիւրտեր։

Թիւրք կառավարութեան կողմէ Պիթլիսի վալին կը կանչէ իր մօտ Գորցիներու ցեղապետը՝ տեսակցութեան մը համար, բայց կը մերժուի։ Վալին յուսահատ, կը դիմէ Խոյթի ցեղապետին, վային Գորցիներու դէմ հանելու համար։ Սակայն անկէ ալ կը մերժուի։

Մոտկանի շրջանը քանի մը տարիէ ի վեր բոլորովին իր կապը խզած է թիւրք կառավարութեան հետ։ Ճիշդ հինգ տարի է որ ոչ մէկ տուրք կը վճարէ։ Գիւղերը արդէն աւերուած են, թիւրք և քիւրտական ընդհարումներու երեսէն։ Մոտկանի ժողովուրդը չարունակ զէնք ի ձեռին լեռները և ձորերը կ'սպասէ, իսկ վարուցանքն ու դաշտային աշխատանքները կ'ընեն կիները։ Էրիկ մարդոց պարտականութիւնն է անոնց պաշտպանութիւնը։

Մշոյ դաշտը բոլորովին ամայի է և անմշակ։ Վարուցանք կամ աշխատանք գոյութիւն չունի։ Հայ գիւղերու մէջ փոքրաթիւ քիւրտեր կը գտնուին։ Թիւրքերը իրենց տեղերը ձգած և հեռացած են, իսկ մէկ մասն ալ ջարդուած է քիւրտերու կողմէ։

Սաւ Կուզիտ միշտ ըմբոստ է. Ալիէ Եունուզի մարդիկը գրեթէ տարուայ կէսը հոն կ'անցնեն. երբ շատ նեղը մնան կը քաշուին քիչ մը բարձրերը. որ, շնորհիւ տեղւոյն հոյակապ դիրքին երբեք չեն կրնար մօտենալ թրքական ուժեր։

Թիւրք կառավարութիւնը, ինչպէս բոլոր, ամէն միջոց ի գործ կը դնէ դաւադրութեամբ և զաղտնաբար սպաննել տալու համար ազդեցիկ ցեղապետները։ Պոզրքցիներէն ես, վերջին անգամ սպաննել տուած է չորս չէյխեր։ Անոնց ըսպանութենէն քանի մը օր առաջ Մուշի վալին իր մօտ կը կանչէ Պըշարտ Խալիլին թոռը, որուն վերադարձին վերջ կը սպաննուին անոնք։

Հիմա, Մուշի և Սասունի շրջանները այս կերպով իրար ձգելով Թիւրք կառավարութիւնը ապահովցաւ իր կռնակը և սկսաւ կարեւոր ուժեր զրկել Վանի և Զիլանի շրջանները, ուր քիւրտերը մեծ յաջողութիւններ ձեռք անցուցած էին և մինչև այսօր ալ կացութեան տէրը կը մնան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԹԵՐԹՕՆ «ԱԶԴԱԿ»Ի ԹԻՒ 9

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ ԽԻՍՏ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Նոր յարձակում Պապը Ալիի վրայ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Բաղըպ պէյին երկտող մը գրեցի եւ կացութիւնը յամառօտ կերպով հասկցուցի։ Մինչեւ որ խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը չհաստատուի, Սէրայ երթալուս յարմար չըլլալը և ինչ հրաման որ ունին գրաւոր կերպով ղրկելնին իմացուցի։

Անհանկ բան կըլլա՞յ։ Անգամ մը թագաւորական հրամանը տրուած էր։

Մապէյնի ընդհ. քարտուղարը հեռագրով պատասխանեց.

— Ձեր առարկութիւնը նկատի չառնուիր։ Առտուն պալատ եկէք։

Անճար մնալով գացի:

Մապէյնի դռնապաններէն մէկը առջեւս ելաւ և ըսաւ.

— Ներսի կողմէն, պահակին պիտի ներկայանաս և պիտի մտնես.

ԴՈՒՆ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱ՞Ր ԵՍ

Այս նախատական վերաբերումը, առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնէի Մապէյնի մէջ։ Որովհետեւ երբ որ Մապէյն հրաւիրուէի կընդունուէի կամ ընդհ. քարտուղարին սենեակը և կամ ալ Ջինիլի քէօշք։

Գացի բացատրուած տեղ։ Հոն ծառայի կերպարանքով հէրիֆ մը նստած էր։ Խիստ ակնարկով մը հարցուց.

— Դուք է՞ք ոստիկանական նախարարը. Նստեցէք հոս. Բաղըպը քեզ պիտի տեսնէ.

Այս խօսքերը ըսաւ և գնաց ան։

Քանի մը վայրկեան վերջ Բաղըպ պէյ եկաւ։ Ջիս ամէն անգամ համակրանքով ընդունող այս մարդուն երեսը կախ էր։ Պաղ վերաբերմունքով մը ըսաւ ինծի.

— Մեր էֆէնտին Ջինիլի Քէօշկն է. մինչեւ առտու չքնացաւ. դէպքերէն վերջին ծայր զգացուած է։ Կը հրամայէ որ այս դէպքերու մասին երեք օր առաջուընէ լուր ունենալով հանդերձ, ինչու չէք արգիլած. նախապէս իմացուած դէպքի մը առջեւը չէ՞ր կրնար առնուիլ. մինչդեռ ոստիկանական նախարարը խանգարիչ տարրերու հետ ընկեր է եղեր… ոստիկանական նախարար նազըմ ամէն անգամ իր խղճէն, ուղղամտութենէն, չեմ գիտեր ինչէն կը խօսի. ինք իր մասին խօսիլ և մասնաւորապար ինքզինքը գովել սէրսէրիութեան ամենամեծ ապացոյցն է։ Հիմայ այս ըրած գործը կը հանի՞. վարչապետին հետ համաձայնութիւնը արդէն զգացած էի. բայց ասոր հաւատալ չուզեցի. հիմայ ամէն բան երեւան ելաւ։ Վարչապետի փափաքին ընդառաջելով գործին զինուորական գոյն տալ և իմ անունս ալ մէջտեղ նետել և օտար միջամտութիւնը հրաւիրել ուզելնին հասկցուեցաւ։ Վարչապետին հետ միատեղ անպայման զինուորական ուժերու խառնուիլը չենք ուզեր, ըսելնին այդ կը խորհրդանշէ։

Ն. Վ. Թագաւորը անոր այսպէս կը հրամայէ, ըսաւ ինծի Բաղըպ պէյ, և յայտնեց որ էֆէնտին հիմայ պատասխանս կ'սպասէ։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏԻ ԿԱՍԿԱԾԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

Այս անիրաւ վերագրումները, այս անվայել հարցումները մտիկ ընելով չէի զգացուեր։ Որովհետեւ Սուլթան Համիտի կասկածամտութենէն յորդող այս խայտառակութիւնը, մի միայն զզուանքս արթնցուցած էր։ Արդէն ստիպման տակ ընդունածս ոստիկանական նախարարութեան մէջ, երկրի անցուցած այդ վտանգաւոր օրերուն օգտակար ըլլալու յոյսով կաշխատէի և կեանքէս ձանձրացած և զզուած էի։

Կը մտածէի որ, ես հիմայ այստեղ այս անիմաստ հարցումներով զբաղած միջոցիս, ո՞վ գիտէ, Պոլսոյ, Պէյ Օղլուի և Սկիւտարի միւթէսարըֆութեան շրջաններուն մէջ որքա՜ն արիւններ կը թափուէին և վարչապետին ի՞նչ տեսակ ստիպողական հեռագիրներ կը քաշուէին. ժուռնալները ո՞վ գիտէ, ինչե՛ր կ'իմացնէին և ի՛նչ օգնութիւններ կը խնդրուէին։

Իհարկէ անոնց բոլորը անպատասխան կը մնային։

Բաղըպ պէյ կրկնեց.

— Ի՞նչ պիտի պատասխանէք, էֆէնտին կ'սպասէ.

Հանդարտութեամբ պատասխանեցի.

— Այդ հարցումներուն պատասխանները ապահովութեան վերահաստատումէն վերջը կրնամ տալ։ Ջիս, հոս, այս տեսակ բաներով զբաղեցնելը, կրնայ դէպքերու ծաւալման պատճառ ըլլալ. Թող արտօնութիւն տրուի, գործերովս զբաղիմ եթէ նորէն արեւշատութեան վստահութիւնը կորսնցուցած եմ, թող տեղս ուրիշ մը նշանակուի. այն ատեն Ձեր հարցումներուն իսկոյն պատասխան տալիք ատեն կրնաք գտնել։

ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԸ

Բաղըպ պէյ ըսածներս հաղորդելու համար թագաւորի ներկայութեան գնաց։ Քառորդ ժամ վերջ վերադառնալով, ըսաւ.

— Մեր էֆէնտին Ձեր երթալուն արտօնութիւն տուաւ. բայց, խելքը գլուխը թող ժողվէ, ոչ ոքին գործին թող չըլլայ, անմիջապէս ապահովութիւնը թող վերահաստատէ կըսէ. եթէ այսպէս չընէ, խստիւ պատասխանատու պիտի նկատուի կը հրամայէ Ն. Վսեմութիւնը։

Առանց պատասխանելու եկայ ոստիկանական նախարարութեան պաշտօնատունս և ապահովութեան վերահաստատման վերաբերեալ հրահանգներ տուի պէտք եղած տեղեր։

* *

Ջիւուր ժանտարմաներու բերած լուրերէն կը հասկցուէր որ հայ յեղափոխականները Պապը Ալի գալու համար եկեղեցիէն մեկնած էին։ Դեռ անոնք Տիվան Եօլու չ'իջած, ձիաւոր ժանտարմաներու խումբով մը վրանին յարձակեցայ։ Ասանց զէնք մը պայթեցնելու, այս շարժումը քանի մը անգամ կրկնեցի։ Վերջապէս բոլորն ալ նորէն փախուստ և Պատրիարքարանի եկեղեցին ապաստանելու ստիպեցին։ Երեք օրուան մէջ թափուած արիւնին, արձակուած գնդակներուն և պարապ տեղ բարձրացած աղաղակներուն իրենց նպատակներուն չծառայելը գիտցան. ռեժիմէ պետքը, իրենց բոլոր ուժերը, միջոցները, ժողովուրդը վերստին գրգռութեան հրաւիրելով յարձակումներ և կռիւներ կազմակերպելու յատկացուցին։

Իրենց խառնութիւնը բացով հայերուն սպառնացին և վերստին փակել տուին։ Մէկ կողմէ ալ անգլիական մարտանաւերուն նեղուցներէն ներս մտնելը և Պոլիս մօտենալը կը տեսնուէր։

(Շար.)

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

30 ՈՐԲԵՐ Ֆ'ԱՆՍԱ ՄԵԿՆԵՑԱՆ

Ֆրանս. ընկերութեան մը առաջարկին ընդառաջ գացած էր Բաժնգործականը, եւ Ամեր. Նպաստամատոյցին ալ գրուած էր Յունաստանէն 18 տարեկանէն վար 100 որբ ղրկել Ֆրանսա։

Նպաստամատոյցը, հրաւէրները կատարելէ յետոյ, կրցած էր միայն երեսուն որբեր գտնել որոնք անցեալ շաբթու «Բաժրիա» շոգենաւով Մարսիլիա մեկնեցան։ Անոնք մէկ տարիով պայմանագրուած են գիւղական աշխատանքներու մէջ ծառայելու համար։

Որբերու հսկիչ Պ. Ժօն Տէմճըեան զանոնք պարտադրած է Ֆիրօէն մինչեւ Պէրէոն ։քալելով երթալ, բայց որբերուն բողոքներուն եւ պոռչտուքներուն առջեւ, վերջին պահուն տեղի տուած է, եւ. բեռնատար ինքնաշարժ մը վարձած։

ԹՐՔԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մարսէյլի Անտիլեան կօշիկի գործաւորներէն մաս մը (սայաճի) առնելով Թրքախօսութիւնը, իրենք իրենց մէջ որոշած են կանոն մը։ Ո'վ որ խօսակցութեան ընթացքին Թրքերէն բառ մը գործածէ, կ'ենթարկուի տասը սանթիմ տուգանքի։

Ուրեմն իւրաքանչիւր Թրքերէն բառ տասը սանթիմ։ Այսպէս 2—3 շաբթուան ընթացքին գոյացած է 55 ֆր.զոր ղրկած են անոնք «Ցառաջ»ին Մակեդոնիոյ կարօտ չափահաս որբերուն յատկացնելու համար։

ՈՒՔՐԱՆԻԱՑԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Առաջին անգամ ըլլալով, Երեւան եկած է ուքրանիացի արուեստագէտներու պատուիրակութիւն մը, կապ ստեղծելու համար Հայաստանի արուեստագէտներուն եւ ազգ. մշակոյթին հետ։

Պատուիրակութիւնը Երեւանի կայարանին մէջ դիմաւորուած է բանուորութեան արհեստակցական, միութիւններու, գրականութեան եւ արուեստի ներկայացուցիչներուն կողմէ։ Հայաստանի կառավարութեան եւ լուսաւորութեան քոմիսարիատի կողմէն հիւրերը ողջունած է Դ. Սիմոնեան։ Ողջոյնի ճառ խօսած է Վրաստանի լուսաւորութեան քոմիսէր Ա. Կվիտիկացին։

Յաջորդ օրը, Յուլիս 8ին, Կուլտուրայի տան մէջ մեծ հաւաքոյթ կազմակերպուած է, ճառեր խօսած են Դ. Սիմոնեան, Ալազան ու ուքրայինացի արուեստագէտներ։

Ուկրայնական բանաստեղծ Պանովը արտասանած է «Խորհրդային Հայաստան» սեփական ըստեղծագործութիւնը։

ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻՆ

Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Հայաստանի Պետական Հրատարակչականը որոշած է հրատարակել տաղանդաւոր երգիծաբան Յակոբ Պարոնեանի գործերուն ամբողջական հաւաքածոն։ Առաջին հատորը մամուլի տակ է եւ շուտով լոյս կը տեսնէ։

Միւս հատորներն ալ հետզհետէ պիտի հրատարակուին։ Այժմ ձեռնարկներ կը կատարուին, բոլոր երկերը ձեռք անցնելու համար։ Ի մէջ այլոց դիմում եղած է հանգուցեալին տղուն՝ Պ. Աշոտ Պարոնեանի, որ այժմ ազգ. հիւանդանոցին մէջ կը պաշտօնավարէ։

Ուրախալի է նաեւ որ Հրատարակչականը որոշած է հեղինակի իրաւունք վճարել հանգուցեալին զաւկին։

Այս առթիւ ըսենք թէ հրատարակչականի վարչութեան նախագահն է Ն. Մակինց ընդհ. բաժնի վարիչը Աթոյեան։

7200 ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Հայաստանի սկաուտները այս ամառ այցելութիւններ կազմակերպած են դէպի Ծաղկաձոր, Լենինական, Ապարան, Զանգեզուր եւն։ Պիտի մասնակցին 7200 սկաուտներ։

Միւս կողմէն, Լենինականէն կը հաղորդեն թէ 3000 սկաուտներ Ղլլզոչի ամարանոցները բնակելու պիտի երթան։ Սկաուտներու փոխադրութեան համար, զօրաշարժի ենթարկուած են քաղաքին բոլոր փոխադրական միջոցները և ապրանքատար ինքնաշարժները։

ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԱԾ

Լենինականէն կը հաղորդեն թէ երկաթուղիի երիտասարդ բանուորներէն մէկը, Յուլիս 7ին տուն կը բերէ բլուրին վրայ իր հաւաքած սունկը։ Կինը կ'եփէ սունկը և ամբողջ ընտանիքը ուտելով կը թունաւորուի։

Սուրիահայերու Տեղաւորումը

Բարեգործականի դիւանը Յուլիս 22 թիւով կը հաղորդէ.—

Միութեան Ժընեւի պաշտօնական Պ. Լ. Բաշալեանի վերջին տեղեկագրութեան համաձայն, Գաղթականութեան Միջազգային պաշտօնատունը Յուլիս 1էն 3 գումարուած է Ժընեւ՝ նախագահութեամբ Պ. Մախս Հիւպեռի եւ մասնաւորապէս բզբաղած է Սուրիոյ հայ գաղթականներուն տեղաւորման գործով։ Սուրիոյ Ֆրանս. Բ. Գոմիսէր Պ. Բօնօֆ եւ Հու դերի մինչեւ Յունիս 24ին Փարիզ Արտաքին Նախարարի պաշտօնատան մէջ կայացած համաձայնութեան հիման վրայ, Ազգերու Դաշնակցութիւնը պիտի շարունակէ այդ ձեռնարկով զբաղիլ մինչեւ 1933 Դեկտեմբեր 31, որ ատեն Պէյրութի Հալէպի քէմբերուն մէջ մնացած երեք հազարի չափ բնակիչներուն տեղաւորումը աւարտած պիտի ըլլայ եւ այդ բնակիչները այլեւս պէտք չպիտի ունենան միջազգային օժանդակութեան։ Գործը գլուխ հանելու համար վեց միլիոն Ֆրանս. Ֆրանք կը նախատեսուի, որուն 1,000,000ը պատրաստ է Ժընեւի Պաշտօնատան սնտուկին մէջ, անգլիական հայանպաստ կազմակերպութիւններ (որ մինչեւ հիմա աւելի քան 2,100,000 ֆրանք տուած են այս գործին) պատրաստ ունին դեռ 500,000 Ֆր. (4000 անգլ. ոսկի). Ազգերու Դաշնակցութեան ձեռքով հաստատուած գաղթականներէն, որ սկսած են արդէն մաս առ մաս վճարել իրենց պարտքը, 1932ին 1933ին 1,500,000 Ֆրանք կ'սպասուի։

Մնացեալին համար Նանսէնեան Դրոշմի հասոյթին հայկական բաժինէն զատ, յոյս դրուած է նաեւ Նանսէնեան հիմնադրամի հանգանակութեան վրայ։ Ամէն պարագայի մէջ մէկ ու կէս երկու միլիոն Ֆրանքի պէտք կայ տակաւին, եւ Ժընեւի Պաշտօնատունը կը յուսայ որ հայ կազմակերպութիւնները իրենց կարելին պիտի ընեն այդ գումարը հայթայթելու համար։ Այս հարցի վերաբերմամբ Պ. Մախս Հիւպեռ Լէյք-Պէնի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցած է Միութեան Նախագահ Պ. Գ. Կիւլպէնկեանի հետ։

Նանսէնեան հիմնադրամին կոչը Մայիս 13ին հրապարակ հանուած է եւ 12,200 օրինակ ղրկած աշխարհի ամէն կողմը, հանրային հաստատութեանց եւ անհատներու։ Նորվեկիոյ եւ Տանիմարքայի մէջ արդէն ազգ. յանձնաժողովներ կազմուած են, այդ հիմնադրամին ի նպաստ, եւ հանգուցեալ Տքթ. Նանսէնի եղբայրը եւ Նորվեկեան կառավարութիւնը Ժընեւի Գաղթականներու Պաշտօնատան յանձնուած են 14,000 անգլ. ոսկիի գումար մը, որ գոյացած է Նանսէնի տրուած Նոպէլեան մրցանակէն եւ Նանսէնի հրատարակիչ Պ. Էրիխսընի նուիրած կարեւոր գումարէն։ Այդ 14,000 ոսկիին եկամուտը պիտի գործածուի գաղթականներու պէտքերուն։ Ժընեւի Պաշտօնատունը այժմ կ'աշխատի հանգանակիչ յանձնաժողովներ կազմելու զանազան երկիրներու մէջ ի նպաստ յիշեալ կոչին, որ բաց պիտի մնայ երկար ատեն։

— Յունաստանի հայ գաղթականներէն մաս մը Ֆրանսա երկրագործութեան մէջ տեղաւորելու հարցը տակաւին գործնական արդիւնքի մը չէ հասած։ Կը թուի թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը մտահոգուած է այն հարցով թէ երկրագործութեան համար արտասահմանէն բերուած մարդիկը շատ չանցած՝ կը թողուն իրենց գործը եւ կ'երթան ճարտարարուեստի մէջ աշխատելու, այսպէս ի դերեւ հանելով իրենց համար եղած ծախքերը եւ վնասելով՝ Ֆրանսայի ազարակատիրոջ շահերը։

Սասուն, զուար զուրսէն կը բանան և մնացած կը գանեն ամբողջ ընտանիքը.— հայր մայր և երախաներ։

ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՆ...

«Խ. Հայաստան» (11 Յուլիս) կը գրէ թէ քահանայութենէ հրաժարած են.— Ուշակ գիւղէն՝ Տէր Յարութիւն Մովսէսեան, Մաղարջիւղ գիւղէն՝ Տաճատ Գէորգեան, Օրթաքէնտէն՝ Սաղաթէլ Յարութիւնեան, Համամլուէն Յովհաննէս Տ. Կարապետեան, Մարգէն՝ Բարսեղ Ստեփանեան, Գնդեվազէն Սուրէն Կարապետեան, Գորայիզ գիւղէն՝ Մուշեղ Կարապետեան։

Ապարանէն Յովհաննէս Գէորգեան և Ղուչի գիւղէն՝ Սողոմ Աբրահամեան ալ տիրացութենէ հրաժարած են....։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԱԼԻԼ ԸՂՔԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ոճիր...

Բնական մահուան վարկածը կասկածելի կը դառնայ։ Կը կարծուի թէ Աչգարի մահը ոճրի մը արդիւնք է։ Դատարանի անձնաւորութիւններն ալ առոր կը հաւատան։

Քննութիւն

Հարցաքննիչ դատաւորը Պ. Անբուան ինքզինքը կը սպառէ խնդիրը լուսաբանելու համար։ Անկասկած իր ջանքերը հանի մը մութ կէտեր պարզաբանուեցան։ Բայց ան շատ վերապահ է։ Կը մերժէ ընել որեւէ յայտարարութիւն։ Ասիկա օգտակար է խնդրին համար։ Բայց ասա՞ց ոչ լրագրողներուն։

Անհրաժեշտ ձերբակալութիւններ

Ընդհանրապէս լաւատեղեակ շրջանակներ անհրաժեշտ ձերբակալութիւններու մասին կը խօսին։ Անունք կը խօսին նաեւ երեք անձերու մեղսակցութեան շուրջ։ Բայց ո՞րոնք են այդ անձերը։ Ո՞ւր կատարեցին ոճիրը։ Պ. Անբուան ինչո՞ւ համար այսքան զգուշաւոր է։

Հօթէլ Տիէօ հիւանդանոցին մէջ.

Պ. Անբուան հանգիստ չի հանչնար։ Անցեալ ուրբաթ առաւօտ իր գրասենեակին մէջ բուռն կերպով աշխատելէ յետոյ, ամբողջ յետ միջօրէն անցուց Պ. Բլէռի հետ, Հօթէլ Տիէօ հիւանդանոցին մէջ եւ ծանօթացաւ Աչգարի ոսկորները քննելու պաշտօն ունեցող բժիշկներու կարծիքներուն։

Հարցաքննութիւն

Վերջի օրերուն, տարաբախտ Աչգարի աղջիկը մէկէ աւելի անգամներ երեւցաւ հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Անբուանի, բայց երկու երէք օր կայ որ Օր. Աչգար չի գար արդարութեան պալատ։ Արդեօ՞ք Պ. Անբուան խնդիրը հասցուցած է այն տեսակ վիճակի մը որ հանգուցեալի բնտանիքին օժանդակութեան կարիքը չզգար։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Պ. Էմիլ Էտտէ պիտի ներկայացնէ Լիբանանի կառավարութիւնը գրագէտներու Փարիզի համաժողովին

Լիբանանի կառավարութիւնը վերջերս հրաւէր ստացեր է գրագէտներու Փարիզի համաժողովէն որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1ին։

Իր վերջի ժողովին մէջ նախարարաց խորհուրդը որոշեց դիմել Մէքր Էմիլ Էտտէի, որ այժմ Փարիզ կը գտնուի, որ ներկայացնէ Լիբանանը խնդրոյ առարկայ համաժողովին մէջ։

Վարչապետը անոր պիտի հաղորդէ ժամանակին, կառավարութեան որոշումը։

Պ. ՀՕԲԸՆՕ ՁՄԵՌԸ ԼԻԲԱՆԱՆ ՊԻՏԻ ԱՆՑՆԷ

Ըստ «Լիսան իւլ Հալ»ի, Հօբբնօ որ կը տառապի յետդի հիւանդութենէ, Փարիզի բժիշկներէն խորհուրդ պիտի հարցնէ թէ կրնա՞յ ձմեռը անցնել Պէյրութի մէջ։

Դրական պատասխանի մը պարագային, Պ. Հօբբնօ պիտի վերադառնայ Պէյրութ հանի մը ամսուայ համար եւ յետոյ պիտի վերադառնայ վերջնականապէս Պեռն։

ՆԱՀՐ ԷԼ ՔԷԼՊԻ ՋՈՒՐԸ ՄԱՔՈՒՐ Է

Կարգ մը տարաձայնութիւններ որոնց համաձայն Նահր էլ Քէլպի ջուրը անմաքուր է, մեծ յուզում առաջ բերին Պէյրութի մէջ։

Ֆրանս. բժշկ. համալսարանի մանրէաբանական աշխատանոցի տնօրէնը, Հայր տը Վրէժիլ, առջի օր քննեց բնկերութեան ռուզարաններէն դուրս ելլող ջուրը։

Քննութիւնը գոհացուցիչ արդիւնքներ տուաւ։ Այժմ ամենայն վստահութեամբ կրնանք խմել Նահր էլ Քէլպի ջուրը։

ՅՈՆՍ. ԺԱՆԻՆԻ ԴԷՊԻ ՊԱՂԷՍՏԻՆ

Սուրիոյ եւ Պաղեստինի առաքելական նուիրակ Մոնս. Ժանինի երէկ Պաղեստին մեկնեցաւ տասը օրուայ համար։ Պաղեստինէն ան պիտի վերադառնայ Հարիսայի իր ամառանոցը։

ՆԵՐՍՓՈԽԱՆ ԱՆՏՐԷ ՊԸՐԸԹՕՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Զինուորական դատարանը 21ին որոշած է դատավարութիւնը քանի մը համայնավարներու որ կ'ամբաստանուին պետութեան դէմ դաւադրած ըլլալու յանցանքով։

Ըստ մեր առած պաշտօնականներուն, զանոնք պիտի պաշտպանէ Ֆրանսայի համայնավար երեսփոխան Անտրէ Պըրթօն որ Պէյրութ պիտի գայ մասնաւորապէս այս դատավարութեան համար։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Անցեալ երեքշաբթի առաւօտ, ֆառաշուն տարեկան մարդ մը ձեռքը պայուսակ մը Պուրճի հրապարակը եկաւ եւ նստեցաւ Դամասկոս մեկնող ինքնաշարժի մը մէջ։

Դեռ ճամբորդ մը կը պակսէր։ Այս մարդը իր տեղը աւելի շուտ հասնելու համար անոր գինը վճարեց։

Երբ կառքը Ալէյ հասաւ, վարիչը նշմարեց որ ուրիշ ինքնաշարժի մը կողմէ կը հետապնդուէր։ Ճամբորդը այս միջոցին խնդրեց որ արագութիւնը կրկնապատկէ։ Հետապնդումը տեւեց մինչեւ Շթորա, ուր ստիպուեցաւ կանգ առնել առաջին կառքը։ Երկրորդէն դուրս ցատկեցին հանի մը պաշտօնեաներ ընդհ.ապահովութենէն եւ ձերբակալեցին անծանօթ ճամբորդն ու իր պայուսակը, որ կը պարունակէր համայնավարական թռուցիկներ որոնք պիտի ցրուէր Դամասկոս։ Ճամբորդը Ֆաւզի Զաիմ, որ համայնավարական գործակալ մըն էր Պէյրութ վերադարձաւ։

Ան Պէյրութ ջեկած էր ցրել տալու համար համայնավարական թռուցիկներ, Օգոստոս 1ի օրուայ առթիւ, որ համայնավարներու կողմէ կը նկատուի որպէս գործադուլի օր մը ի նշան պատերազմի դէմ բողոքի։

Յուլիս 28ին ժողով մը տեղի ունեցած է Պէյրութի համայնավարներէն մէկին տունը։ Ներկայ եղած են շարժումին գլխաւոր պետերը։ Այս ժողովի ընթացքին հետեւեալ որոշումները տրուեցան.

1.— Շարունակել համայնավար քարոզչութիւնը եւ անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առնել հասարակութեան մէջ պոլշեւիկութեան սկզբունքները տարածելու համար։

2.— Օգոստոս 1ի տարեդարձը տօնել շքեղօրէն եւ օրուայ նշանակութիւնը պարզող թռուցիկներ ցրուել։

3.— Փայլուն ընդունելութիւն մը կազմակերպել Ֆրանսայի երեսփոխան Անտրէ Պըրթօնին։

4.— Ամէն միջոցներով ապահովել պաշտպանութիւնը համայնավար գործակալներուն որոնք պիտի դատուին Օգոստոս 21ին։

Ընդհ. ապահովութիւնը այս ժողովի մասին տեղեկութիւն առած ըլլալով, ծանօթացաւ բնդգրկուած որոշումներուն եւ դիւրաւ ձերբակալեց Ֆաուզի Զաիմը։

Ուրիշ միջոցներ ձեռք առնուած են ձերբակալելու համար շարժումին միւս պետերը։

Պայուսակի մէջի թռուցիկները ուղղուած էին Սուրիոյ ազգայնականներու եւ Ֆրանս. իշխանութիւններու դէմ։

Քննութիւն մը բացուած է գտնելու համար տպարանը ուր տպուած են թռուցիկները։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՃՊՐԱՆ ՊՈՒԹՐՈՍ ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Պէյրութի յայտնի փաստաբաններէն Մէքր Ճպրան Պուքրօս որ ժամանակին «Փինիկ»ի պաշտպան փաստաբանն էր, անցեալ հինգշաբթի առաւօտ Ալէյի կայարանէն շոգեկառք բարձրացաւ Պէյրութ գալու համար։

Հազիւ հանի մը վայրկեան անցած էր երբ ան գետին ինկաւ։ Իր խօսքիները եւ ընկերութեան պաշտօնեաները փութացին իրեն օգնելու, բայց ի զուր. ան արդէն մեռած էր, սրտի հիւանդութեամբ։

ԻՐԵՔ ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐ ԿԸ ՑԱՆՉՆԵՆ

Երեք ոճրագործներ, Ապտիւլ Համիտ Աստալլահ Շէհապ և Յովհաննէս Զէյթունի, որ ձերբակալուած են Պաղատի մէջ, շուտով պիտի յանձնուին Պաղեստինեան իշխանութիւններու կողմէ, Պէյրութի դատախազութեան։

ՀԻՆԳ ՌՈՒՄԷՆ ԼՐԱԳՐՈՂ

Հինգ Ռումէն լրագրողներ Պէյրութ եկան։

Անոնք պիտի այցելեն Լիբանան, Սուրիա, Պաղեստին, Անդրյորդանան և Իրաք։

ԱՐԳԵԼՔ

Պաղեստինեան իշխանութիւնները իմացուցին Բ. Քոմիսէրութեան որ նոր արգելք մը դրուած է հովանաւորեալ երկիրներու հաւերու ներմուծումին վրայ։

ԿԻՆ ՈՒ ՍԷՐ

Կին մը երբ սիրոյ վրայ ծիծաղիլ ձեւացնէ, կը նմանի այն տղոց, որ գիշերները ժուկէն վախնալով կ'երգեն։

Կին մը քովդ ունեցիր, քան տասը երեւակայէ։

Ծեծէ՛ կինդ կամ ալիւրի պարկ մը, միեւնոյն բանն է, աղէկը կ'երթայ, գէշը կը մնայ։

Մարդս կրակարանն է, կինը փայտ, սատանան ալ փչող։

Եթէ կ'ուզես ճանչնալ ոսկիին անարատութիւնը, դիմէ փորձաքարին. եզին ուժը՝ բեռցու'ր, մարդուն նկարագիրը՝ խօսեցուր զինք։ Բայց կնոջ մը մտածումներուն երբեք պիտի չկրնաս թափանցել։

Քով քովի բեր երեք կին, շուկայ մը կը ձեւանայ։

Կինը վառարանին պէս տունը պէտք է մնայ։

Մեծ խնդիր մըն է գիտնալ թէ կանայք վերջին դատաստանին իրենց սեռի՞ն մէջ մնալով յարութիւն պիտի առնեն, վասնզի կը վախցուի որ անոնք կ'ելլեն մեզ նորէն փորձութեան կը մատնեն, նոյնիսկ Աստուծոյ առջեւ։

Կինը պարագլուխն է մեղքին, զէնքերը սատանին և աքսորն արքայութեան։

Եթէ կնոջ մը տղատութիւնը տալիք անկարելոր բաներու վրայ ձեզ խօսեցնելու, անկարելի էր որ անիկա ձեզ չվրիպեցնէր։

Կանայք կարող են հրեշտակներն իսկ հաւատուրաց ընելու։

Կնոջ մը սրտին վրայ հաւատք ունենալը կը նմանի ծովուն մէջ ակօս մը բանալու, կամ աւազի վրայ սերմանելուն։

Նրանի՛ այն սրտերուն, որոնք հալիլ գիտեն, որովհետեւ այդ հալիլը համերաշխութիւնն ինքն է։

ՑԱԽԱՒԷԼ

ԻՐԱՔԻ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ

Պաղատի կառավարիչ Ապտէլ Ռազէք պէյ և իր աշխատակիցը՝ Այի պէյ էլ Պազիրքան, Իրաքի ոստիկանութեան տնօրէնը Անմէտ պէյ էլ Ռաւտ, Ներքին Նախարարութեան քննիչը Ճէմիլ պէյ էլ Ռաւտ և բազմաթիւ պետական պաշտօնատարներ, մօտերս Լիբանան պիտի գան ամառնային ամիսները հոն անցնելու համար։

Այս տարի գիւղագնացութեան զօրաւոր շարժում մը կայ Իրաքէն դէպի Լիբանան։

ԱԶԴ

Հոմսի Սահակեան Նախակրթարանի համար օգնական ուսուցիչի մը (Ֆրանսերէն գիտնալ պայման է) եւ վարժ մանկապարտիզպանուհիի մը պէտք կայ. պայմաններուն տեղեկանալու համար թեկնածուներ կրնան դիմել մինչեւ Օգոս. 15 Թաղականութեան հետեւեալ հասցեով.

Conceil Communal Armenienne
B. P. 77
Homs

ՀՐԴԵՀ ՄԸ ԾՈՎՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՏԻԱՆԱՅԻ ԱՐԿԱԾԸ

Ողբալի արկած մը պատահեցաւ անցեալ շաբաթ առաւօտ ժամը 10ին, Արեւելեան ծովային ուժերու ամիրալի Տիանա անուն զրահաւորին վրայ։ Զօրս նաւաստի ծանրապէս այրուեցան։ Նիւթական վնասները աննշան են։ Ահա թէ ինչպէս պատահեցաւ արկածը.

Նաւաստիներ էջանի սնտուկներու տեղաւորումով կը զբաղէին, երբ երկու թիթեղ պայթեցաւ։ Բոնկումին ընկերացաւ սոսկալի ծուխն մը. հրդեհի սկիզբ մը յայտարարուեցաւ։ Զրօսանաւին նաւաստիները փութացին օգնելու իրենց դժբախտ ընկերներուն, որ արկածի պահուն կը գտնուէին մեքենաներու սրահներուն մէջ։ Այս վերջինները, թիւով հինգ հոգի, անչունչ գետին փռուած էին։ Իրենց մարմինները ծանրապէս այրած էին։ Նաւուն բժիշկները նախնական խնամքները տալէ յետոյ, զանոնք զինուորական հիւանդանոց փոխադրել տուին։ Քաղաքապետարանի հրշէջները շուտով եկան և քանի մը վայրկեանի մէջ առաջքը առին մեծ աղէտի մը։ Հրդեհէն անմիջապէս վերջ նաւուն վրայ հասան ամիրալ Տրվիլ, Պ. Հէլլէօ եւ Պ. Օտինօ։

Քննութիւն մը բացուեցաւ արկածին ճշգրիտ պարագաները փնտռելու և պատասխանատուները ճշդելու համար։ Կը թուի սակայն թէ արկածը պարզապէս արկած մըն է և ոչ թէ Օգոստոս 1ի արիւնալի ցոյց մը, ինչպէս չատեր տարաձայնեցին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻՆ

Դպրեվանք ընդունուելու համար անձամբ կամ նամակով դիմողներուն ի գիտութիւն կը յայտարարենք թէ՝

Ա.— Հոկտ.ին դպրեվանք պիտի ընդունուին միայն Տասը նոր ուսանողներ մեծ քննութեամբ.

Բ.— Մեծ քննութիւնք պիտի կատարուին 1931 Սեպտ. 21—28 ընթացքին, ամէն առաւօտ ժամը 9—12, Դպրեվանք, Անթիլիաս։

Գ.— Մեծ քննութեանց մասնակցելու եկող թեկնածուները պէտք է պատրաստ ունենան.

1.— Նախակրթարանի բոլորը աւարտած ըլլալնին հաստատող վկայագիրը եւ վերջին երկու տարիներուն իրենց դասերուն պաշտօնական վիճակացոյցը։

2.— Իրենց պատկանած Առաջնորդարանէն վաւերացեալ բարի վարուց վկայագիրը։

3.— Իրենց բաջառողջ ըլլալը հաստատող բժշկական նոր քննութեան մը վկայագիրը։

Նախապատուութիւն պիտի տրուի Զայնեղ 15—16 տարեկան եկեղեցասէր պատանիներու, եթէ վերոյիշեալ պայմանները ալ կը լրացնեն։

Դպրեվանքի երկրորդ տարեշրջանի դասաւանդութիւնք պիտի սկսին 1931 Հոկտ. 1ի՛ն, Երկուշաբթի օրը։

Վերատեսուչ Դպրեվանքի
ՇԱՀԷ ԵՊՍ. ՔԱՍԱՊԱՐԵԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԶԱՐԴԸ

"ՀԱՅՐԵՆԻՔ" ԱՄՍԱԳԻՐ

176 էջնոց անզուգական հրատարակութիւն մը՝ գրական, գիտական, պատմական, հասարակական, յեղափոխական ճոխ նիւթերով. կ'աշխատակցին ծանօթ գրողներ։

Բաժանորդագրութեան և հատավաճառի համար դիմել Հրանդ Յ. Աբաճեանի, Պապ Իտրիս դեղարան «Խաղաղութեան» մօտը։

Գաւառներէն եղած յանձնարարութեանց համար դիմել

HRANT H. ABADJIAN
B. P. 879, Beyrouth

---

156 ԵՐԿՈՒ ՍՐՏԵՐ

զաւ։ Ժողովուրդը լաւ ընդունելութիւն ըրաւ անոնց։ Թաղապետութեան հետ ոեւէ դժուարութեան չյախեցան։ Իրենց առաջին ներկայացումին իսկ շատ բազմութիւն ունեցան ու լաւ գործ ըրին, և որովհետեւ տօնավաճառը տասն և հինգ օր պիտի տեւէր՝ հայր Լարիւ կը յուսար բաւականաչափ մը դրամ շահիլ։ Հայր Լարիւին գուշակութիւնը արդարացաւ. շահաբեր շըրջան մը եղաւ այդ երկու շաբաթը և ամէնը օգտուեցան անկէ։

Հայր Լարիւն կրցաւ նոր ծխամորճ մը առնել, Լէշըվըլէ իր կեղծամին գանգուրները չոկել տուաւ։

Գլօտ խորհելով որ ինք արդէն շատ ուղի նստած է հայր Լարիւի, իրեն եղած բոլոր առաջարկները մերժեց. միայն ընդունեց որ Գլօգլօն ամէն սեղանին պըտուղ ունենայ։

Կենդանիներն ալ կուշտ ու կուռ կերան։ Մասնաւորաբար Օկիւստ մեծ քանակութեամբ ամերիկեան պիստակ կերաւ, իր ամենէն շատ սիրած պտուղը։ Այս բարեկեցութիւնը ամենուն տրամադրութիւնը չոկեց։

Կապիկը երբեք իր կեանքին մէջ այսքան խնդութիւն չէր ըրած։ Գլօգլօն անոր օրինակին հետեւեցաւ, երկուքն ալ իրարու կը գերազանցէին ցնծութեան և չարութեան մէջ։ Բայց երբեմն ալ չափը կ'անցնէին։

Այսպէս՝ օր մը չէմպանզէն իր բարեկամը խնդացնելու համար, չորնալու փռուած բաղնիքի գինջակ մը առաւ և մէջը փաթթուեցաւ։

Կապիկը ամենատարօրինակ ոստումներ կ'ընէր Գլօգլօն խնդացնելու համար՝ երբ Գլօտ վրայ հասաւ։

— Գլօգլօ՛, Օկիւստ, վերջացուցէ՛ք։ Ա՛յ չա՛ր կապիկ, հիմա սա նոր նոր գինջակը պիտի բզքտէ։ Հապա սա չար պզտիկ մանչուկը որ ձայն չի հանէր և կը ձգէ որ կապիկը ուզածը ընէ։

40 ԵՐԿՈՒ ՍՐՏԵՐ 153

Դուն հիմայ կը տեսնես թէ ինչպէս կը զարնեն տըրդուզ ու անհետացաւ, մինչ հայր Լարիւն արհամարանքով ուսերը վեր բարձրացուց։

Այս տեղուանքը տօնավաճառները չէին սիրեր և ատոր ալ ապացոյցը տուին։

Գիւղին բնակչութիւնը գրգռուած կնոջ խօսքերէն՝ դէպի հայր Լարիւին և Լէշըվըլէին գտնուած տեղը փութաց։

Հայր Լարիւ բացատրութիւն տուաւ, ուզեց Գլօքլօին անմեղ ըլլալը ապացուցանել, բայց ի զուր, քիչ ետքը գիւղապետը եկաւ իրենց մօտ և հրամայեց հեռանալ անմիջապէս մեկնիլ գիւղաքաղաքէն...

Այս խիստ հրամանին առջեւ խոնարհելէ զատ ուրիշ բան չէր մնացած։

Հիւղակը քակեցին, և գիշերուան մութին մէջ՝ թըշուառները գիւղացիներուն յաղթական նայուածքին տակ ճամբայ ինկան։

Գիշերուան մեծ մասը քալեցին մինչեւ որ հասան ուրիշ տեղ մը ուրտեղ կը յուսային աւելի հիւրընկալ մթնոլորտ մը գտնել։

Այս տխուր ճամբորդութիւնը հայր Լարիւն հասցուց Վար գաւառին մէկ գիւղը ուր տօնավաճառ մը կը պատրաստուէր։

Այս անգամ կենդանիներ ցուցադրողը պիտի չվըռընտէին, կենդանարանը պիտի միանար միւս հիւղակներուն որոնք կառուցուած էին հրապարակին վրայ։

Այս պարագան հայր Լարիւին և իր ընկերներուն հաճոյք պատճառեց։ Սակայն ծերուկը յիշելով նախընթաց գիշերուան պատահարը՝ առիթ ստեղծեց Գլօտին հետ տեսնուելու։

Երիտասարդ կնոջ մօտեցաւ երբ ան կը պատրաստուէր իր կառքին ձին քակել։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՐՍԻԿ ԶՕՐՔԵՐԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ

Թէհրան.— Պարսկական այն զօրքերը որոնք վերջերս Իրաքի հողամասին մէկ շրջանը գրաւած էին, պալպելով գան ետ քաշուեցան։

ԷՏԻՍԸՆ ՀԻՒԱՆԴ Է

Նիւ-Ճէրսի.— Համբաւաւոր հնարիչ Մ. Թոմաս Էտիսըն, որ ներկայիս 84 տարեկան է, իր տարիքին բերումով խիստ տկարացած է՝ իր առողջական վիճակը իր ընտանիքին լուրջ մտահոգութիւն կը ներշնչէ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՅԻՆ ՏՈՐՄԻՂ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլիս.— Զօր՝ Կուսփի հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող ֆրանսական օդային տորմիղը Սան Ստեֆանօ իջաւ, ուր իրեն խանդավառ ընդունելութիւն մը եղաւ։ Ան ուրբաթ օր դէպի Աթէնք պիտի մեկնի։ Այս տորմիղը որ Եւրոպայի շուրջ թռիչք մը կը կատարէ, իրեն հետ ունի Քօսթ, Բըլլէթէ, Տուապի և ուրիշներ։

ՄՐ. ԼՈՅՏ ՃՕՐՃԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոն.— Բժիշկները յոյս ունին թէ Մր. Լոյտ Ճորճ իր որովայնին վրայ կատարուած լուրջ գործողութենէն ետք պիտի կրնայ բոլորովին ապաքինիլ, բայց ատոր համար հարկ պիտի ըլլայ վեց ամիս սպասել։ Ճորճ Թագաւորը և Մր. Մաքտոնալտ անոր ողջախոհութիւնը հարցուցին։

,,ԿՈՄՍ ԶԷՓԼԻՆ,, ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

Պերլին.— Մտահոգութիւնը որ կը տիրէր «Կոմս Զէփլինի» մասին փարատեցաւ։ Ղեկավարին հրամանատարութենէն եկած անթել մը կ՚իմացնէ թէ ամբողջ մէկ օր թռչած է Սիպերիոյ ծովեզերեայ շրջաններուն վրայէն, սակայն գէշ օդին պատճառաւ ստիպուած է ուղղուիլ դէպի հարաւ-արեւմուտք։ «Կոմս Զէփլին» վաղը Մոսկուա կ՚սպասուի։ Տոքթ. Էքնէր իմացուցած է թէ իր շրջած բեւեռային շրջանակները աւելի մեծ երկրամաս մը կը կազմեն, քան ինչ որ ցարդ կը կարծուէին։ Անոր կարգ մը տեղերը մինչեւ 1,500 մէթր բարձրութիւն ունին։

ՊՐՆ. ՊՐԻԱՆԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզ.— Պրն. Պրիան Քոշալ մեկնեցաւ քանի մը օր հանգստանալու համար։

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Ուաշինկթըն,— 5,200,000է աւելի կը հաշուին Ամերիկայի ճարտարարուեստի անգործները։

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ,,ՊԼԸՖ,,

Լոնտոն.— Ռուայեալ Մէյլ Սթիմ փաքէթ ընկերութեան տնօրէնը Լորտ Քիլսէնթ տարուայ մը բանտարկութեան դատապարտուեցաւ հրատարակած ըլլալուն համար յայտարարութիւն մը որ ընկերութիւնը բարգաւաճ վիճակի մը մէջ կը յայտնէր ինչ որ իրականութիւն չէր։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄԸ

Փարիզ.— Երկրագործական նախարար պրն. Թարտիէօ իրականացուց կարեւոր բարենորոգում մը, որ երկրագործական հաստատութիւններուն կ՚ընծայէ այն դիւրութիւնները, որոնցմէ կ՚օգտուին վաճառականութիւնն ու ճարտարարուեստը վարկի գրութենէն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Լոնտոն.— Պրն. Սնոտն, պարզելով անգլիական ելեւմտական վիճակը, ցոյց տուաւ նախահաշիւը հաւասարակշռելու դժուարութիւնը։

Ֆրանսական դրամատան պահեստի ոսկին

Փարիզ.— Ֆրանսական դրամատան ոսկիի պահեստը շաբաթուայ մը մէջ աւելցաւ 1'250 միլիոն։

ՕԹԷԼ

ԱԼԷՆՊԻ

Hôtel

ALLENBY

ԱԼԷՄՊԻ ՓՈՂՈՑ

ԹԷԼԷՖ. 262

ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENBY

Հայկական նոր օթէլ. անուանի չափ փառաւոր, անբաղդատելիօրէն մաքուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի վրայ, խնամուած սպասարկութիւն.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

ՇԱՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ԶԱՄՈԶՈՒԻՔ

Տէր եւ տնօրէն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒԵԱՆ և
Ժ. ԱՐԷԼԵԱՆ

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Յատուկ բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ՔԼԻՆԻՔԻ ՄԷՋ

Ամեն օր (կէսօրէ առաջ 10—12
(կէսօրէ վերջ 1 — 3

ՄՆԹ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ աղքատ հիւանդներուն ձրի։

Պարոն ԼԻՓՄԱՆ.

ՇԱՀԻԷ · ԶԱՀԼԷ ·

Հայկական միակ պանդոկը Զահլէի մէջ

ՄԱՔՐՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԽՈՀ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂԻՆՆԵՐ ԿԵՍ ԳԻՆ

ՏՈՒՆ ՎԱՐՁԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ տնօրէն Յ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

«Time is money»

Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԴՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անզուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը շահեցնէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր րոպէներն անգամ։

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ թէ նիքել, կիներու եւ այրերու համար։

Կեանքի տղուբեան դէմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ՝ անհանգիստ նուագը ձեր տան մէջ։

ՕՏԷՕՆ

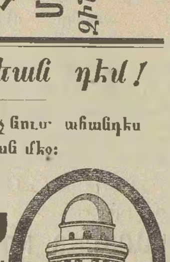

Սկաւառակի եւ ֆոնոի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը։

Գնեցէք ՕՏԷՕՆ *ֆոնօ մը*

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ շնորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կըրնաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով։

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն է կեանքի տղուբեան դէմ ինքնապաշտպանուելու։

Կ՚ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.

Ընդհ. ներկայացուցիչ **ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻ՚Ն** *(Ֆօշ փողոց)*

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դրան կից։

ՏՔԹ. ԳԷՈՐԳ ՍԷՐՎԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat Ցայզերի Interne եւ այժմ Մնայուն բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, և գլխու հիւանդութիւններու բաժնին։ Հիւանդ կ՚ընդունի կէս օրէ վերջ ժամը 2—6, իր զլինիքին էջ Rue de Damas, Nº 15, ի հարկին հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ՚ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի աքորով։ Վկայեալ աղքատ ը ձրի։

ՕԹԷԼ

ԼԻՒՔՍ

ԶԱՀԼԷ ԶԱՀԼԷ ԶԱՀԼԷ ԶԱՀԼԷ

— ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ Գ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ —

Կեդրոնական ամենագեղեցիկ վիճակ, բոլորովին նոր կահաւորում

Մաքուր եւ անթերի սպասարկութիւն ու դիւրամատչելի գին

Արեւելեան եւ Եւրոպական համեղ ճաշ

Ընտանիքներու համար մասնաւոր դիւրութիւն

Մեր նշանաբանն է՝

1.— *Մաքրութիւն*

2.— *Մաքրութիւն*

3.— *Մաքրութիւն*

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՕՔԹ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ

(Վկայեալ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն)

Գիտական վերջին միջոցներով, կատարելագործուած վիրաբուժական գործիքներով եւ 32 տարուան փորձառութեամբ կը դարմանուին հետեւեալ հիւանդութիւնները.—

Ա.— *Վիրաբուժական ամէն կարգի գործողութիւնները։*

Բ.— *Ծննդաբերութիւն առանց վտանգի, մասնաւոր սպասարկութիւն գիշերուան համար։*

Գ.— *Իգական սեռի ծննդաբերական գործարաններու հին և նոր բոլոր ախտերը գիտական վերջին մեթոտներով։*

Դ.— *Արանց և կանանց ֆրանկախտի ու ջերմամիզութեան հիւանդութիւնները կը դարմանուին նորագիւտ դեղերով և առանց ցաւ. ներարկումներով։*

Ե.— *Աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, Ռոեալ Մէյլ Լայնի Անգլ. ընկ. պաշտօնական բժիշկի հանգամանքով մեր քննած և դարմանած հազարաւոր ճամբորդները առանց արգելքի իրենց տեղը հասած են։*

Զ.— *Ճշգրտօրէն կը դարմանուին նաև մալարիան, ներքին և մորթի հիւանդութիւններ ինչպէս նաև երախաներու հիւանդութիւններ։*

Է.— *Երեքշաբթի օրերը կէսօրէ ետք ժամը 3—6 աղքատներուն ձրի։*

Ընդունելութեան ժամեր։ Ամէն օր 8—12 և 3—6

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ։ Թրամվայի Ընկերութեան մօտ, Առողջութեան դեղարանի քով, Պարպարիներու վերելքին վրայ.—

ԱԼԺԷՐԻԱԿԱՆ ՄԵԾ

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Հ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն,

Կը քաշուի՝ 15 *Օգոստ.* 931 — *Գին՝ Ս. դհկ.* 12.50

Շտապեցէ՛ք օրը մօտեցաւ...

Գլխաւոր պարգեւներն են՝ 50,000—30,000—22,950—20,000—13,000 7,900—7,175—5,450—1,740—800—645 *եւայլն եւայլն։*

Փոքրիկ դրամ մը տալով կրնաք հարստանալ....։ Գնեցէ՛ք այս տոմսակներէն քանի մը հատ՝ Ձեր և Ձերիններուն բախտին։ 20 տոմսակէ աւելի գնողին 100ին 10 զեղչ կ՚ըլլայ։ Փոստով ապսպրանք կ՚ընդունուի։

ՊԷՅՐՈՒԹ—*Պօստա* (B. P. 422) — *Մ. ԿԱՍՊԱՐՇ*

Վիճակահանութեանց ընդհանուր Գործակալութիւն

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ԿԱՀԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՏՈՒՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԳԵՐՈՎ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԾԱՆՕԹ ԳՈՐԳԻ ՎԱՐՊԵՏ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱՇՃԵԱՆԻ

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ուր պիտի գտնէք պատրաստ և ապսպրանքով ամէն տեսակի և չափի գորգեր, որոնք Եւրոպական և Ամերիկեան հրապարակներու վրայ գնահատուած են։

Նիր Իսք Րիլիֆի նախկին Ղազիրի գորգի գործատան բոլոր տէզկեհները փոխադրուած են Պ. Թաշճեանի,

ԷՇՐԷՖԻԷԻ ԳՈՐԳԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

THE ROYAL MAIL LINE

- ՐՕԵԸԼ ՄԷՅԼ ԼԱՅՆ -

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԾԱՆՕԹ ՇՈԳ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արագընթաց երթեւեկութիւններ ընդմէջ Շէրպուրկի եւ հարաւ. ամերիկայի

UNITED STATES LINES

— AMERICAN MERCHANT LINES —

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կանոնաւոր երթեւեկութիւններ ընդմէջ Շէրպուրկի եւ Նիւ-Եորքի աշխարհիս մեծագոյն նաւերով։

CANADIAN PACIFIC

Գանատական ամենամեծ կառավարական շոգ. ընկ.

Կանոնաւոր երթեւեկութիւններ ընդմէջ Շէրպուրկի և Գանատայի

EASTERN MEDITERRANEAN EXPRESS LINE

Ամէն 10 օր կանոնաւոր մեկնումներ՝ Պէյրութէն — Աղեքսանդրիա — Փիրէ եւ Մարսէյլ։

IPHIGENIA ԵՒ ASPASIA ԱՐԱԳԸՆԹԱՑ ՆԱՒԵՐԸ

ՆԱԽԸՆՏՐԵՑԷՔ ՃԱՄԲՈՐԴԵԼ ՄԵՐ ՆԱՒԵՐՈՎ,

Գիներու, մեկնումներու, բռնակններու, ինչպէս նաեւ զանազան մանրամասնութեանց համար դիմել.—

Ավընիւ Ֆօշ.

Արեւելքի ընդհանուր գործակալ

Թէլէֆօն՝ 9—06 — Ա. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ։ Փիրէա— Մագրա Սրբոց, թիւ 51։
Մասնաճիւղ։ Մարսէյլ— 80 Պուլըվար տը Տամ։
Մասնաճիւղեր։ Ռօտոսի, Կիպրոսի, Պաղեստինի ինչպէս .... րիզի ու Շէրպուրկի մէջ։

154 *ԵՐԿՈՒ ՄՐՏԵՐ*

— Գլո՛տ, զաւակս... ներողութիւն կը խնդրեմ ձեզմէ, ըսաւ համեստութեամբ։

— Ի՞նչ բանի ներողութիւն և ինչո՞ւ համար, հարցուց ան զարմանքով....։

— Երէկ... մեզի եղած անարգանքը... այն գիշերը ուրկէ պարտաւորուեցանք գողի պէս փախչիլ... անշուշտ շատ տառապեցաք... դուք որ այնքան ուղղամիտ և պատուախնդիր էք....։ Իսկ դուք որ ուրիշ միջավայրի մը կը պատկանիք... այն միջավայրին որ մեզ իբր գող և չարագործ կը նկատէ....։

«Ահա թէ ինչո՞ւ կ՚ուզէի ձենէ ներողութիւն խընդրել՝ ձեզ այսպիսի անարգանքի մը ենթարկած ըլլալուս... և յետոյ՝ կ՚ուզէի... կ՚ուզէի ըսել ձեզի... խնդրել ձենէ....

Ծերուկին ձայնը կը խեղդուէր, բառերը կը սկսէր կակազել և վերջապէս հասնելով հոն ուր կ՚ուզէր գալ. և որ կը կարծէր թէ իր պարտականութիւնն է, պատուաւոր մարդու պարտականութիւն, առանց յառաջաբանի ըսաւ։

— Գլոտ... դուք պէտք է թոյլատրէք որ ես երթամ ձեր ծնողքը տեսնամ...

«Ձեր գաղտը պիտի պաշտպանեմ... պիտի ըսեմ իրենց թէ դուք բաւականաչափ քաշած էք ձեր յանցանքը և թէ պէտք է որ ներեն ձեզի... պիտի պահանջեմ որ ձեզ նորէն իրենց քով առնեն և ձեզի տան ձեր տեղը...։

«Եթէ վարանին՝ անոնց ցոյց պիտի տամ ձեր զաւակը...

Վստահ եմ թէ պիտի չկրնան զսպել իրենց փափաքը և սանկ գեղեցիկ մանչուկ մը համբուրել պիտի ուզեն։ Պիտի ուզեն նաև ըսել անոր «մեծ-հայրիկ» կանչելը՝ ո՛րքան քաղցր կը հնչէ անոր ձայնը։

ԵՐԿՈՒ ՄՐՏԵՐ 155

Հայր Լարիւ որ կատարեալ ճիգ կընէր ինքն իր վըրայ այսպէս կարենալ խօսելու համար՝ Գլօգլօն ցոյց տուաւ։

Գեղեցիկ տեսարան էր տեսնել սիրունիկ մանչուկը կայնած երկու թէր-նէօվերուն միջեւ, փայփայելով և խօսելով անոնց հետ, մինչեւ ֆրանսայի պայծառ երկինքին տակ՝ լոյսերու մէջ ողողուած։

— Ուրեմն... որոշուա՞ծ է... ըսաւ ծերուկը, հօս մեր ներկայացումները լմնցնելուս պէս, Գլօգլօին հետ Փարիզ կ՚երթամ ձեր ծնողքը կը գտնեմ...կը...

Լարիւ չկրցաւ աւելին ըսել։ Գլոտ իր գլուխը թօթուելով ընդմիջեց զինք լսելով.

— Ուրեմն կ՚ուզէք զիս ձեր գլխէ՞ն նետել....։

Այն գաղափարը թէ՝ ինք կուզէ Գլոտը գլխէն հեռացնել, ծերուկին սիրտը սեղմեց.

— Երբէ՛ք... երբեք... բողոքեց ան։

Ի՞նչպէս կրնաք բաժնուիլ Գլոտէն։ Եթէ ինք առաջարկած էր միջնորդ հանդիսանալ Գլոտին և ծնողացը միջեւ՝ աւելի պարտականութենէ մղուած էր որ կ՚ընէր, ապա թէ ոչ այդ բանը իր սրտին և զգացումներուն դէմ էր։

Գլոտ հասկցաւ թէ ծերուկը կը տառապի։ Հետեւաբար հանդարտեցուց զայն.

— Անցեալը մոռցուած է, կատարելապէս մեռած. մի փորձէք ներկային և անցեալին միջեւ յարաբերութիւն ստեղծել. ասկէ վերջ իմ ամբողջ երջանկութիւնս հոս է... ձեզի հետ....

Գլոտ ալ իր կարգին ցոյց կուտար Գլօգլօն և իր երկու շուները։ Կը նիծաղէր այս գեղեցիկ պատկերին և Հայր Լարիւ ապահովուած այս ծիծաղին մէջ կը տեսնէր Գլոտին երջանկութիւնը որ իր գործն էր։

Այդ օրը հոպիտներուն համար բաւաւոր օր մը է...

المطبعة الوطنية

بيروت — البرج « وراء علالات اورزدي باك »

لصاحبها : خليل صفير

تطبع الكتب والجرائد والمجلات والاشغال التجارية وكل

ايراد طبعه باحرف جميلة وطبع متقن واسعار متهاودة

طبعت في المطبعة الوطنية * بيروت « البرج »

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1931

		Սուրիկ.
Եգիպտկ. Ոդթադրմ.		634
Անգլիկն. »		617
Տօլար »		126,75
Թրքական »		59·75
Պանք Օթթոման		150
Իտալական Լիր 100		665
Յունակն. Տրախմի 100		160
Անգլ. ոսկի		618
Ֆրանս. »		480
Օսման. ,,		553
Արծաթ մէճիտ		32
Գըէտի Ֆօնս. Ա.	21 50	
,, ,, Բ.	12 50	
,, ,, Գ.	11 75	

ԱՍՖԱՐԷԱՆ ԵՂԲԱՐՔ Րիւ Ֆօշ
Հէլէֆօն՝ 5-19